23. 1. Kshetra Ganitham
2. K~~G~~hāta Ganitham
3. Chayā Ganitham

ధా త్రి బు రా త న రం జి త
క్షే త్ర గ ణా న సూ చి వా ని కి న్నిల నే గా
సూ త్ర ము చె ప్ప దు న ం బు జ
నే త్ర స ర స్వ తి కి మ్రై యి కె ౘ వే రు ప ము భ క్తి నే ॥

వ॥ ఇం దు ప ం ర మ మి త్ర తం బు చె ప్పి న త ద నం త రం బి ష ట్టు మ క్షే త్ర గ ణి తం బు చె ప్పు దు . న ది యు ట్లి ద ని నా ॥

త్రై త ర ము గ భ గా గ ణి త ము
చే కొ ని క ల చె ప్ప ల ము చె లు వం చి న గా
వి క ము లు ప్ర భా వ్వి తి గ ~~నై కొ ని~~
నై కొ ని వి ను పిం తు నె ల్ల గ
ళో కు లు మెం చ్చ నే గా ॥

<u>ఘ న ప్ర మా ణ సూ త్రం.</u>

ఆం గు ష్టు ప్ర ద శ య ర్థ ము
ఆం గు ళ ము లు మూ డు షో డ వ్య య వ
నాం గు ళ ము ధా న్యం గు ళ రె ఖ మ ధ్య ము న నే
ఆం గు ళ ము గు కొ ల కు ని దా యె ఉ వ ని బ్ర శ స్త్రి ॥

॥४॥ వ॥ యి ట్టి యం గు ళ ము లు పం న్నెం డు వ ఘ ట్టా న యు గు న వి య ము ప్ప డి రెం డు వ తే ఘ డ యు గు నా ॥

<u>యి ట్టి ఘ డ తం :—</u>

రు తు శ ర క ర యు లు పి ర ల ను
చ తు ర త తో నా ను ల ర య చా టు ట్టి యు నే
వ తి ద ల ప గ ళ లు వీ స ము
ల తు ని తె ము గ ఘ ... తు పా లి కె ... గ గు నా ॥

క॥ జానలు వంశివ భంగిని
భూనంతయగా యాయురెత్తి భూములు గొలవన్
మానుగ ముప్పదిరెండు నవు
భూమంత గశాంతింప గడెతు భూములు వెలసెనగా
నిడుపును వెడల్పు నెకొరక
ఘరత్త్వైనం తుండయగును గణితింపంగా
ఘరంతుంటలన్ని గూడుచు
తడబడక తిచెను గూడు ధరగల తెఖ్ఖలు॥

చేలలక్షణాలు

గీ॥ నాలుగు ప్రక్కలును నవిసెంకర రూపైన
సమపు చతురశ్ర మనగ జగతి బరగు
నిడుపులా కర రూపు నిగుడి వెడల్పును
ఆరయ నెంకర రూపు కయుతమంబూ॥
క॥ ద్విసమము రెండును సమమై
విసలత్ర మరి రెండు భుజులు మరి వెరగుటం
త్రిసమము మూడెక లాగున
విసమము మరి వేరె భుజయు వెల్లెయుండును॥
ప్రతులు సమముగాంగ బరగిన విషమంబు
జతుర త్రిభుజ [illegible] జగతి బరగు
వాని సూత్రమందు వలయు ఘలముందును
క్షేత్రంము వివ్వధము నజడకె వచ్చు॥
చతురములైనను త్రిభుజలు
మిశ్రయు తయును మూడు వలయు మానములయ్యె

చతురర్థను వ్రుటరెండును
సత్యము గజ . . . త్రములు మూడుచందములయ్యెనా||

సీ|| చతురలు త్రిభుజలు చత్రవలయంబులు
నిడుద వలయములు నిడుదవట్ల్ప వలను.
చెతుర్వన్త్రైన మూలలచెరంగు జుండెడు
యలమిశంఖంబులను యవలథనువు
ఆలమప్రదంగంబులు ఆవజి . ~~...~~ నం
బులను చెలువ మిగుల
సూపర్వములు త్రిశాలైతెదులు
సాముజరంతంబులు చేసుదొంతి పురియు
వెవికు నలు మ్మానంగా లెకం
ములు నాడి గాంగసెప్పనవనిగలుగు
చెలుగల చిఫలము జెప్పటి
మాగగంబు గణిత విధము నజెప్పు . . . ||

. . . ల చేలక్షణాలు||

తెంపరె సగబాహ్వ నత్రర
మది వెలపలగాంగతూష్ఠ నటులెన్నైతా
నందిని నడుచు దక్షిణా
మది దాప . గాంగ నడుమ నడుపడమరగునా||

వ|| యూతెరంగును మనుయిదె సతెరంగ . . .

గీ|| కొలచు . . . తుగోపాదమంతెశ .
యడుము విడ వికుం న్నయ శమ దరగు
గానిరాలు నిబూరి గాంగ రమారియు

ధర్మమాచరించి తనరుడయ్యె॥

కేసరి పాఠము నే: —

సీ॥ మాట పండెండు యనె సరి పడి తూమెడల
- - ఔను - - - గమరస
ఉరతై యన్నది బరత యె పాడ తుంబెండు
పదము నాల్గవ సంబు బహరగు నడ్డ
పెండు నరఫీ సకౌం పాడ మానెండు
మూడు నరయు గాని మెు నడు దవ్వె
ఉండు లీసగ ము గా నా నరతె కెరంపంగ
నాందు ము పొ - - - - -
రంగడు చే తెల్లగా డు నపుడు
చేసి తే సరి పాలు పా - నై భు విని
ధరణి (శ్రీ) వల్లభుని కృప కిరులు గాంచి
ఘనత దీపించు: గణి తవగనంబు లారా॥

కే॥ పాక పాతి కతో ము పొ
తి కనుకొయుంచ్చినను వసు వుత సంబుతే
ఆ కల వక వూడు - - -
- - - యరంగు సంము తితో డనా॥

కే॥ ము పొతికమంది దప్పతే
ము పొతికబెంపవీస ములుతాం మదగున
ము ప్పొతికఅరబెంచ్చిన
తప్పప్ప వీసంబు లారు తప్పక్కనిధీ॥

కే॥ వీస ము తో డుతా బెంచ్చిన

వేసము బరయవ్వెదలప - - - -

- - - - - - - - వెలఋంచ్చిన మరి

భాసురముగ . . గణితఫలమద్భుతమ్మై ||

పాతికె పాతికె చెంపగ

నాతతముగ వేసమువెవ్వనటవేసంబుగ

పాతికె చెంపగ కానలు

పాతికె కానలు సబడు బరవానలుం ||

ఆ [illegible] ఆర చెంపగ పాతికె

ఆర పాతికె చెం[illegible]

- [illegible] - . చెంప వేసము

ఆర వేసము చెంపనర . . నరవేసము గునగా ||

వేసము వేసము చెంపగ

భాసురముగ బరయు వాఖ్యటిమరి వేసంబుత

కానలు చెంపగ సురికా

కానియు కానియుసు చెంపగా . . కానులూ ||

సము చతురానతు అర్ధరాము - - - -

[illegible] జతురము ప్రతి ప్రతితో గూడిన విభాగములగ్గే

మరి నెరిగి చెంచి చూడుము

చెతురాననసమని వెతచతురంబు నతునూ ||

సమవిషమ ద్విసమ త్రి

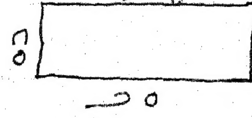
సము నయుతి బతురము,

(గ మంబున భుజ త్రిభారము చెశపంపక

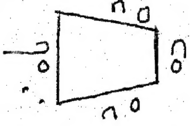
ఫలము గు [illegible]

ఎందుకు కుంటలు —

ఆయత చతురస్రం కుంటలు — ౧౦౦

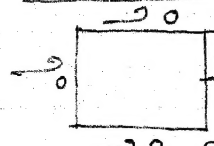

త్రిసమబాహు లక్షణం॥

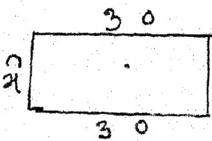
ఎందుకు కుంటలు :- ౨౫౦.

సమచతురస్రం

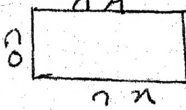
ఎందుకు కుంటలు :- ౪౦౦

ద్విసమబాహు లక్షణం.

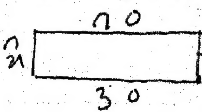
ఎందుకు కుంటలు :- ౪౫౦.

విషమచతురస్రం

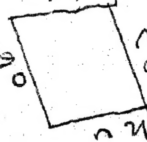
కుంటలు ౧౫౦

విషమచతురం

కుంటలు — ౩౫౦.

సమచతురం

కుంటలు ౧౮౭

యదుగు వభుజలని గూడుచు.

తరువాత గు భుజల చెంప తత అతుకు గానికి

భూ తుగెన నా భూగల బాల్గన

నితగ్గ వముగా విషమ చతుర నిజ కుంటల గూర్చె ॥

ఎదివిషమ చతుర్భుజ లకు :—

నిడుపు వుకోల - - - -

వెడల్పు ప్రొద్దైని మరియు నువేకానిచెసునే.

నిడుపు భుజలు నూతు యెరువది

వెడల్పు పంచ్చెండు ప్రొద్దు వెలయగన యెనూ ॥

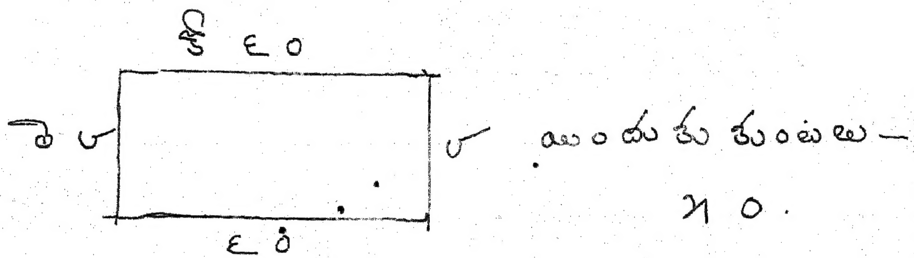
ఎందుకు సూత్రం :—

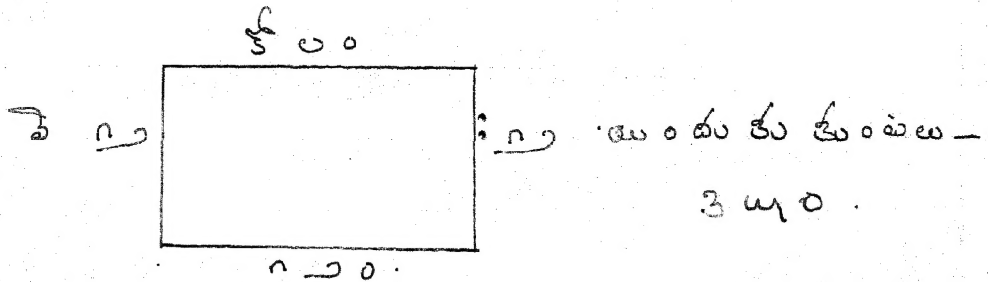
కోలలు వేశ్లెం చెంపుచు

పోలంగా కోలలు ప్రోళ్లు పొలుపుగ మానిదె

[illegible] కుంటలు

మెలుగ వెరు గంగ వలయు మెదని విన సూ॥
౨॥ ౨౩౪ కొలనకి జానలు ౧౨ కి అంగుళాలు జా
నకి ౧౨ బా॥ ౩౫౮ ఎది నదు పృకొలతూ॥
వెడల పృకొలతు ౩౫ ఎది వెట్టి గుణించె ౧౮౨౮౯౬౪
ఎందుకుంటే॥ కోల తన్నది జానలు ౧౨ జానకి
అంగుళాలు ౧౨ ఈ త్రమంగా లెఖచేస్తే వచ్చునా॥
౧౮౨౮౯౬ విఖుంటు అకు ఈ త్రమం॥

వెలుపది కోలలు నిడుపు గను
నాలుగు జానల వెడల్పైన చెరువును
ఉప్పగ నూరు నిడుపు ను
పాలుపు గపది జానల వెడల్పైనా॥

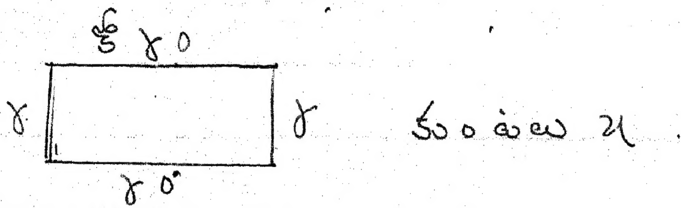
ఎందుకు సూత్రం

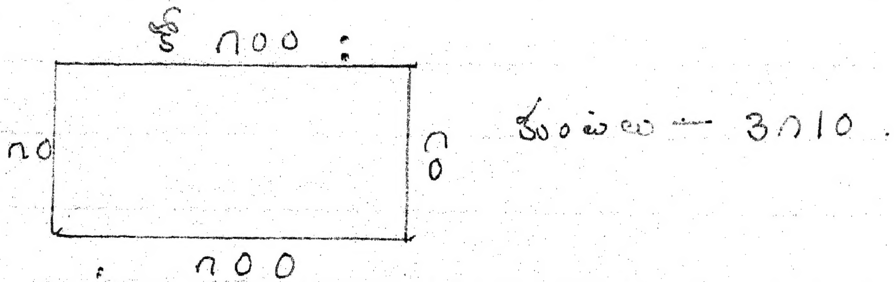
కొలజానం చెంపు చు
పాలంగా జానకోల . ఉప్పగవాని

బాలుగోనలక్ష కుంటలు

పోలు గనెరు గంగ వచ్చువెండి నిలూననూ॥

ఋందుకు ॥టీకా॥ ఏంగు జాలు ౧౨ అయితే వరజాన యటు వంటి జానలు ౩౨ వెట్టి గుణిస్తే ౧౨౮౦ అయెను. ప్రతికి ఉజార జానలు నాలుగు పెట్టి గుణిస్తే ౫౨౦ అయెను. ఋందుకు కుంటలు తెచ్చు సూత్రం కాలగకి నిడుపు స్సు౧ పెడల్పు జానలు ౧౦౨౪ యిది. ౫ కుంటలు ఏండుకు. యివి మున పటి పాటి కింద పెట్టి భాగిస్తే వచ్చిన కుంటలు - - - -
- - - - - - -

పెరికెను నులు సూత్రం :-

పడమటికి తూర్పు దేశకు నవు
గడబిడోసెంత ఖండి దక్షిణోత్తరములకు
కడగనా: నిండ్ర మము దప్పక
కుడితే పైకి నిదిందపుడి ఇంకి నిది తులనూ॥
టీ॥ పోడిమి నాల్గు దిక్కులు

నడుము లగల కుసుల తెల్ల నడుపుచు జప్ప
వడిగోరను చతురములే ~~గడయున~~
గడయు గనవి శుద్ధఫలము గానగనయ్యెనా ॥

పునరపి సూత్రం

క॥ వెవిశుసుల విశల కలలు
లలగవిగు వద్దవిశల నవిచెంపు చునా
తం నడెము విశలగూరు చు
యుంచుట్లుగ నష్టి యుధు వికొలతుంటుయూ ॥
నెవితుసుయుగూడె యుధలవి
తమరంగా విశలనివిపి దిథాంపుచుత
త్రుతుల నవిచెం. పంజెతురము
నలుపడదాలను త్రరం పు నవి శధుమగునా ॥

యుందుతు సువాపారలా పద్యాలు

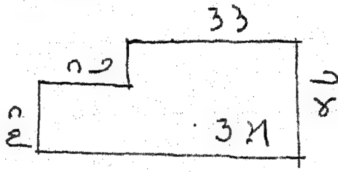
చెలలక్ష్మాలు (గ్రహాం)చెవి ::

క॥ పురపతిరవియుత్ర రమున
తదిశతభుండగి గుణంబు కాలుదివాష్టె
వరుణుడు శరఘ్రరములు
నిదిసప్తిరు వలసంద నాదిపటుం గెడునా ॥

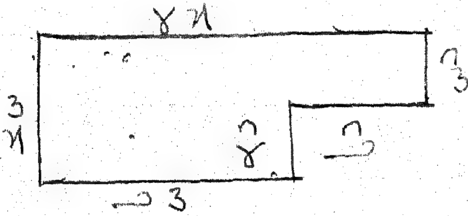
యుదావివితునిచె నా ॥

తరతిజడగ్ని శగాంతంయు ~~రధా~~
తరధిపురసుగం డుజెటుడు పాగరొచంద్రత
వరుణుడు నిభితరముల నిధి
నిర్వరుడిటు దమానంబువ జెశరగతుల యొన్నెనా ॥

<u>వెలితు నంచె నా ॥</u>

చతురతుంటలు — ౧౦౪౦
కొరతుంటలు — ౭౬౧౭
శుద్ధతుంటలు — ౭౪౪

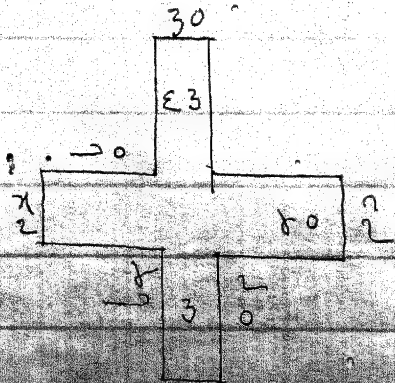
చతురతుంటలు — ౨౭౪౦౩
కొరతుంటలు — ౧౬౮౧౭
శుద్ధతుంటలు — ౧౦౭౨

సురపతిదిశనిరువదియు
త్తరమున పదియేడుతూర్పు తురెంబులతేశ్వరు
దిరువదియుత్తరంబుగ
~~[illegible]~~ విగుని గూడెనా ॥

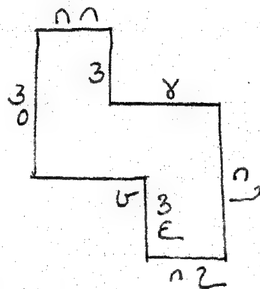
వెలితునిచెను గ్రహింపవలెనది ౧౨

చ॥ ప్రాగ్దిశనిర్వదుత్తరమున నాలుదయంబున నెప్పదన్నెనూ
పుగొరంతునిగర్వనారుయము తద్ధ్రిత్రి ప్రదిచితాళబ్బా
సరసుతుడంబురా ద్రిదశతంబు బ్బదిచిప్పదిచిమూటిలు
శరగతిపశ్చిమంబునను నద్రిశరంబులు పుత్తరంబున నా ॥

ఇూ చెవుసాగత్తాపాళ్చెనని గ్రహింపవలెను —

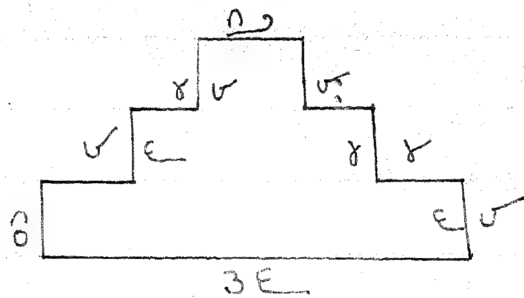

౧౨ చ॥ సురపతి నాలుగంతనుడు సూర్యులు వాధిపుర(ప్రి) చంద్రులు
త్రిశిఖ పురతుగలభ్రూపతి దంతివార (ప్రి)యుడంబురాగ్నులై
సురపతి రుద్రుడగ్నియును సూ(త్ర)గతంబె గరంపుప్పుడుండు
జ్ఞానరుడు గణాడధ నిశాకర వికిన్ భుజ వెట్టి(చ్చి) గణనా॥

చతురశ్రంబులు - ౧౦౮౦
కొరతుంబులు - ౯౧౬౭
శుద్ధతుంబులు - ౯౬౪

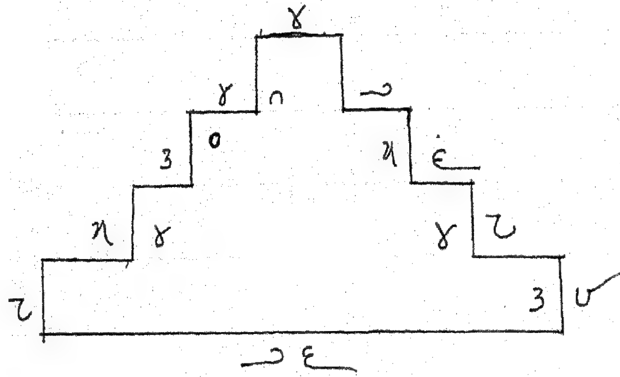
వ॥ యిప్పుడు యుని మిదొవుడు గరి బూర్వముక్తిలంద వేరుకు
ద(త్రి) గజమంతతుంబిశ భ్రమ ప్రవారు ధరయుండు . సమం
(త్ర)గజము కుబెరు దుతువు మూహరర . . క్షుండదనిమిదిం
డను గుణి గూడె జను - సాధ్యచెనని (గ్ర)హింపవలెను .

మూలమున ౹౪౹౧౨౹౪౹ నేరశి ౩౪ వ - - - -
- - - - - వెంతుంట ౩౪ - ఉత్తరరాశి ౧౦ -

- - - - - - - - - - -

౨౦ వెరశి ఉత్తర ౪౪౩
౨౦ యూలను లాజరె లవొబ్బగ ఘించగావచ్చిన చతుర
శ్రంబులు ౭౭౦ కొరతుంబులు ౪౮౧౭ శుద్ధతుంబులు = ౯౨౨

తూరుప్పని ౨౮ పడమర ౨౬ వెరశి ౫౪ కెని జకుంట

ఱటుల . . . ఉత్తర ౧౬ దక్షిణం ౨౫ . . శి ౪.

ని జె. ఆబ . ల గుణిస్తె వచ్చిన చతురకుంటలు ౧౪ ను

ఢ్డి కుంటలు ౪౦ . . . ॥

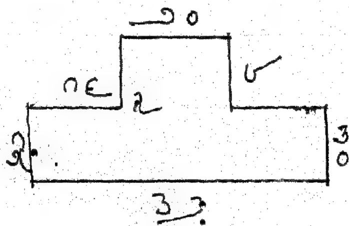
౨౧ చ॥ ఆని మిషనాడు మూడి సభ మం తత్ధి కుడ గజంబున కు ప్పై

నెని మదిధర్మది కుడ నను నంబర నగ్లులు పారు శాంబుకై

నెనరగ నక్షత్రకే నటు ముత్తరము నెబ దాయెను వజ్రి వ్రై

జ న బదియూరుకెం నరిదె నఃనేను ని గూప్పరే ముచే లసంఖ్యలూ

ఱదికు బరె చెను ఆని గ్రహించ వితెను .

చతురకుంటలు — ౧౫౭౦

కొరకుంటలు — ౧౭౬౧౭

బిడ్డికుంటలు — . . . .

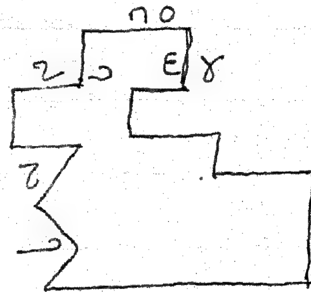
సీ॥ ఆనిమిషపతిపది ఆలంకె శర్వరజే బృసరిపతి బాణంబు

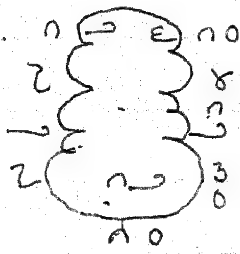
సూక్ష్మత్న జుడు నని యుదయు వం త్రు తెూదశ మంతుడ

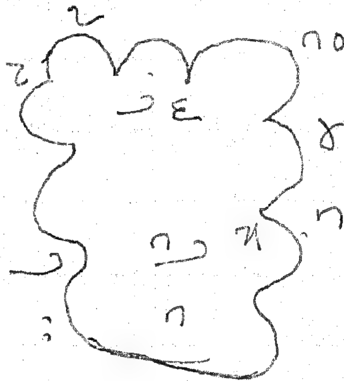
ష్టి యం దుంచు కర శశియుగ జు తి కుడ నదశమ ధ్వారుబు

బిబరి ధర్మ త ది నరు తెం ట్టు డిఖ వది మారస ఖుండు గరము

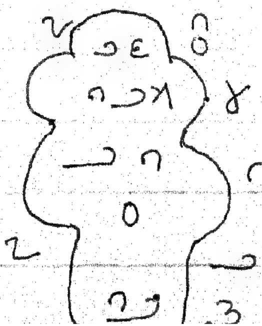
బారథి నవ్వరుండి సుదలకాధి పతినిధి దేవరంబు వుతు కరము లు గ[illegible] ౹ ధనదు రెని [illegible] నెంప్పునరి విన్నువిన ర జీ వాంద [illegible] యంబ్రయెట్టని పె[illegible] తిం గ్రి చెప్పు [illegible] ॥

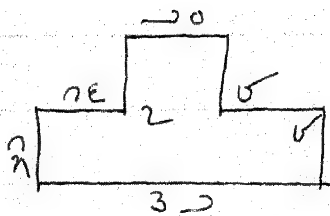
తూర్పున ౪౦ పడమర ౬౮ వెరసి ౧౦౮ కెని ॥ తు. ౪౪ దక్షిణం ౩౭ ఉత్తరం ౨౫ వెరసి ౬౨ నిమిత్తం [illegible] ఉలాఖాలు గుణింపా వచ్చిన చతురశ్ర కుంటలు ౧౬౭౪ కి కొరకొంటుబు ౨౮౫౧౭ . కుంటలు ౭౮౭.

సీ॥ యింద్రుడు గజమేఘము లా శ్వరుండు దయుంబుచే జూడంత
కుండు చేశవారి చే సంబుశమనుండు గిరి తర్వా ఖగజం
బురవి జూండు బారకాని పరమ। శ్రీదండధరుండున
సువు . . . వరుకాండు గతి ధర్మ జూడ బలంబు పక్ష
వంబుని మిషలయా పన్నిమ గిజిలిశ్వరుండు। భవ।
ధరదండంబు తంబు ధీశ్వరు నారకాని భర్త పతికగుకా
ము సంబుద్ధిపాయు. శతురాయ శ్వ గతి జలధి శుడిం(ద్రి)యు
ము లుకు చెరుండ బద్ధుతూ పుర శరము శ్రీ రవుగతి జిష్ణుడె
శుభంబు కుచెరు తరవు వజర గమలు దొబినని కుని
గూర్చె చేసా॥

భద్రాకారము

తూర్పు ది ౭|౬|౦|౮ ఏకకి ౭౦ పడమర ది ౭|౬|౮|
౮|౭|౪|౫ కోర . . . . . ప కై ౭౧కై సంఖం ర౭| ఉ
త్తరం ది ౧|౩|౪|౪|౪|-౨|౧ ఏకకి ౧౦ దక్షిణం ది
౧౧|౧౦|౨|౮|౮|౨|౩ వె ఉ|ద| పక్కి —౨౪౩ వసం
6 జూర 32 యుండు కొందను ౪౭ పెట్టి గణి త్రైవ బ్బనచ
తురతుంటు లు। ౧౬౬౭ కొరకుండు లు ౨౪౬౧౨ వుద| కుం
టు లు ౬౧౨ లని మిషు సాధు మూరన పుదంతకు విశుగా
జంబున శతల్లైనే నిమిది ధర్మధి తుగనను నంబరనన్ను
లు వారు . . . . . వెన నరగ . . . . టు ము త్తరవరా
బదియున - జిత్తై జన బదియూరు శ్రీ కొంన్నెరవినర.
లు ది ఖు వి నిచెను ఉది గ్రహించురవాను.

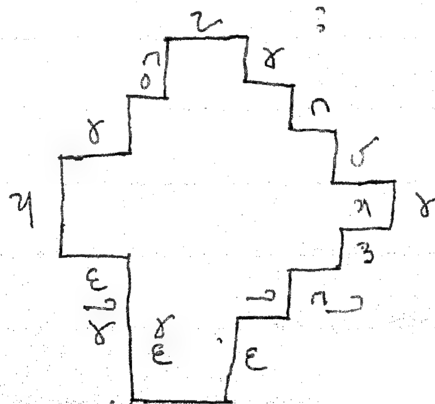

చతురపుంటలు — ౧౫౬౦

కొరపుంటలు — ౧౭౬౧౭

శుద్ధపుంటలు — ౧౪౧౪

హారి గిరి దక్షిణ దిక్పూర్వంబున త్రిశి(వ్రం)తకుని గ నాద్రి తూర్పుగ శరమంతకుండ దిద్ధి శధి ప్రుదగలం బు గత నుండు భయద్ధపతి చరణము । అంతకు దక్షిణంబున తుర్థప తిగతి ఠరగతి యంబయంబు దక్షిర గము యక్షాధిపతి యుమర దుష్టము రా బాధిపతి శిరము నిం(డు) వలన గతియు ఋభశ నియక్షు వలని పూర్వంబున దశ క్షుచెల వలన గరము గరంబున నియు గూడెన్ గె శిరం మ గు నె చెనిచె బెన్నా దప్రు ధి విలె బాస్త్రరు.

యుండు కు గుంటె సూత్రం

తూరుపదిశ ౪౩ పడమరదిశ ౩౩ పేరశి ౭౬ కెనిమెద జార ౩౩ ఉత్తరదిశ ౧౧౧ దక్షిణం ౫౩ పేరశి ౧౬౪ కెం మెతులు ౬౭ యుండు కెంద బేజార పెట్టి గుణించి వచ్చిన

చతుర్తుంటలు ౩౨౭౪ కి కొరతుంటలు తెచ్చు పూర్త౦ ||

దిగువ విశలలింకెరు ఐదొగు వదలయ కిరంచి గురొం

ప గా వచ్చిన వి ౧౩౩౫౧౨౭ శుద్ధ తుంటలు - ౧౭౭౪

శే || విష్ణుపది వెలపలి వలయము

మూపటి శక్తుందు గూడి మధ్యాదిన మున

చూపించెంచ వచ్చును

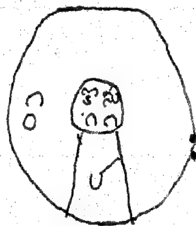
శ్రీపతి చక్రముల బాలు చలతయు కొరసునగా ||

చక్రపు చెనకు || టీక ||

లోపలి వలయము ౧౦ వెలపలి వలయము ౫౦ వేరసి

ప్రతులు ౨ కి ౬౦ మధ్యాహ్న ప్రవేశముల్ ౧ కి ౪

యందు బాతి నచ్చిన తుంటలు - ౨౪౦

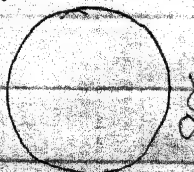
రవిబింబాకృతి క్షేత్రము గనగ

నివలయంబు గోలచి గ్రహ మగు నిదానిద

రవి భాగంబున బింపగ

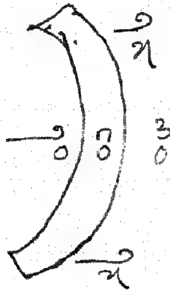
భవి తుంటలు వచ్చునందు భాను తతితినె ||

పూర్వని సంచింబెనట -

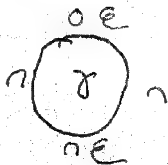

చుట్టువలయము ౮౦ కి సభం ౨౦౪ రవి భాగాన్ని పెంచు
మిన్నడుగ నర ౧౨ హెచ్చుగుణించగా వచ్చిన నిజతుం
టలు ౨౮౦.

గీ॥ ఉరువిదాన మొదలనె పారబంధమద్భుతంబు
ఉరువిదాన చెండె తుండలనాడ
నిరుపణంబు నిరువది విలుప్పుడి
చంద్రఖండమొప్పు సంసమగనగా॥

వెడల్పు ౨౭।౧౦।౨౭ వెరసి ౩౩౬౦
నిమా. చీ తంతు ౨౦ ఆజాగాణి నిడుపులు రెండూ గూ
డగా ౭౦ ఉంచు వీసభం ౨౭ తులని. తులా జాడలు
గుణించగా వచ్చిన నిజతుంటలు ౭౦౦.

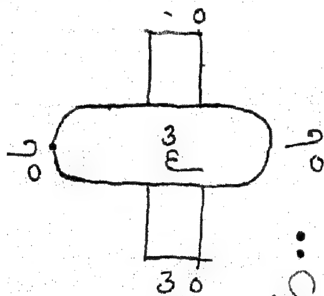

విమలయశానడి మికేలలు
కిని. గవశిరోంబని ఘూ ఉగు తేఉంప్పుబు
దానవరగనా ఘటలనే త్రగ
సమస్తవృత్త మైత్రి ఫలము సాయి నవచ్చునగా॥

నితి టీకా॥

ఉమికెలు ౧౬ తులచేసి రెజ ౧౬ చాతని కెస్తే
౨౫౬ తిరిగి మూడింటి చాతనికింపస్తే ౭౬౮ యుదిగా
చెసి యుండు కొంచెస్తే గింపు బాగాలెస్తే వచ్చునని
తుంపులు ౧౭

॥ మొతలును మధ్యసంజతుర మూడును గూడి త్రిభాగమైనయు
౦దిపగెరెండు దిక్కున లును సెతెజితిచెసిదికెంబుతోడదా
దితమునాగుణించమంపెగెమెవచ్చువింవ్యాసాగనుర
దసహారాయచెలకివెమంబదిరియు గ్గని చంద్రభాండమునగా॥
౦దివివ్యాసపుచెను. దీనికి తుంపులు ౩౭

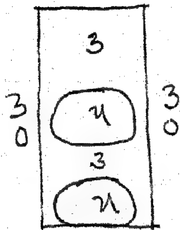

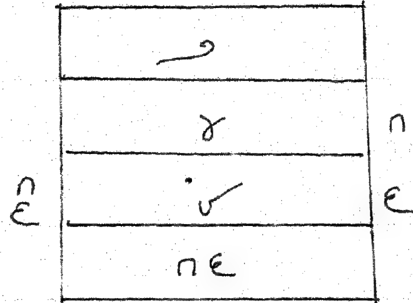
యిది మద్దెలచెను.
దీనికి తుంపులు - ౬౪౦.

పెమకొంతిచెలుచెలుపతే వెడాదలు గరిపివెడెభుజప
ట్నెత్రినిడు పురెండు గూబిన దళముతో బెంబజగదళ
ము భాకర్తి. చెల తక్షణ ద్బలము వచ్చు॥

యిది చేమకొంత్రిచెను

దీని॥టీకా॥ తుల ప్రతులు ౨ కిలొం సంఖ్య తుల ౩౦ నివ్వి
ఛెజా పదున్లు ౪ కి ౧౬ కి నాల్గుపాలు చేస్తే అజా గ్గ
తునాజాడలుటిసాచ్చుగుణించగా వచ్చు చ్చునని తుం
పులు ౧౨౦

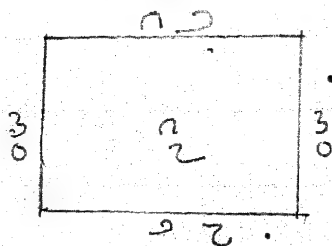

<u>యిదివరకు భ్రాతృత్వ సూత్రాను</u>

నిడుపులు ౨ పై ౩ పై తో ౧౬ పెద్దమనుష్యులకు కూర్చుం
డి నా యిదే భాగం ౭ || యిది ఆటాకు చెప్పిన వారి
లు గ కలియుంచగా వచ్చిన నిజ కుంటలు - ౧౨౦.

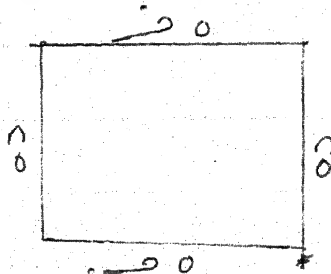
నిడుపు ముప్పదిరెండు నడు వెడలుపు
తడయక మూడు చతురంగకుంట తప్పదు దాని
వెడద కొని పెంచి చూచెల
నెడపక యుత్తుంగ రేఖ విప్రవరులమూ ||
పంచాశ్వది యొదల నడుమను
నంద ముగా లై చంద్ర లవిత దబంద్రం
డంద యు గా రెండు నిడుపు
చెందెదను యపృతు లతేడ చెసెంతయుననూ ||

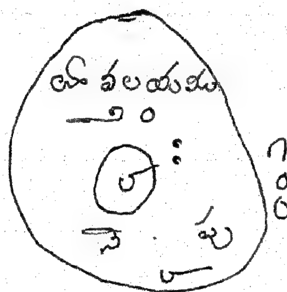
నికర కుంటలు - ౩౬౦

తెం దురెండు రు గూడె వర్ధన యు
తెం దురెండు రు నల బెంచగా నలనే షరేడు తుంటట

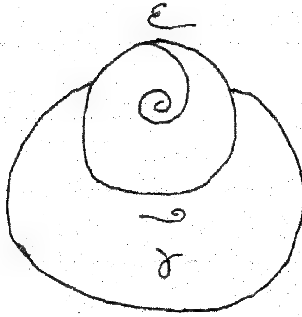
విధి తప్పంగ నిష్ఠగొలవగ
పడిప త్రియా దీర్ఘసమ చౌను భాగుగ వచ్చునూ ॥
దీర్ఘ సమచతురాశ్ర కుంటలు — ౨౦౦.

వెలి వలయము లో వలయము
గొలచిన ప్రతి కూడి రాశిగా నిఅర్ధిరింపం
ఆ వెడల్పునం బెంచగ
ఫలము స కుంటలను వచ్చు పండితవర్యా ॥

దీనికి టీకా ॥
వెలి వలయము ౧౦౦ లోవలయం ౨౦ నేరశి ౧౨౦ కి
సగం సగభాగం ౬౦ వెడల్పు ౧౦ చేతను హెచ్చగు
ణించగా వచ్చిన నిజకుంటలు ౪౮౦.
చ॥ ఉదరగనా ముఖంబు పదలర్థము గాగని మధ్యవెల్లరే
దుడిపిగ చెప్ప పరవృము [illegible] వగుచెప్పరే
[illegible] నిర్మా ములనె [illegible] పుచ్చగా
[illegible] లద్దమవి తప్పదు కంఖము [illegible] ॥

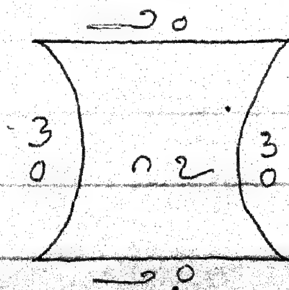

<u>యిది శంఖపుటాను.</u>

దీనికి ॥టీకా॥ ముఖమందు ముప్పున్నది అర్థం చెయ్యవలెన్న
డుగనక ౬కి ౩ మధ్యకోలల్లో ముడిపావెయ్యివలెన్నడు
గనక మధ్యకోలలు ౨౮కి ముఖార్ధము న్నవికాగా
౨౧ నిమికళాముఖ. మంము పున్నసభం ణిన్నవి ౩యూ
మూడు యూకెంత ౩ పెట్టి తిగిరెంచ్చెవై అయినను. యువిలవి
కవియు గూడితే ౩౦ యూనా మంలెబెంయు మన్నడు గనక
౩ నాన్నగు టెంచ్చెంటం యువి ౮ పాయుపుట్టిగానిజమం
టయు ౨౨.

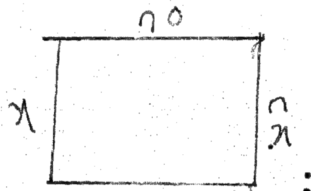
యిరు వదిప్ర ధమ మధ్యమున
మరు దగబడియొదు నంగ, మిరు వదినిడుపుటె
నలు వడి మువ్వడు లెక్కెంచి
గురుతుగనీ దత కొపెను కుంటలు చెప్పవా॥

నిడుపు పద్దులు ౧కి ౩౦ పెత్తి వచ్చిన కుంటలు ౩౬౦

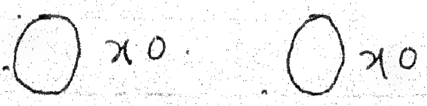
యతుగ వతతుగ వభుజ పాతి
దంతిగ నభుజ లందు బెంచి తదయతదాని
ఘతుగ నవధర్మ ముశాయగ
వతగ మలగా విషమ చతురశ్ర ఫలంబులూ॥

ఇది విషమ చతురశ్రము. తుగ వభుజలన్నవి తూర్పు పడమరలు కి ౩౦ కి సంఖ్యం ౧౫ తరిగ నభుజలు దక్షిణోత్తరాలు కి ౨౦ పెట్టి గుణిస్తే ౩౦౦ అయినది ఇందులో సగం చేయగా మాన్నది కనుగ నిజ కుంటలు ౧౫౦.

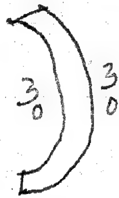
చుట్టువార గాల బానెట నదనిదంచి
భాను సంఖ్యతో దహించిన
(త్రి) నియ వంటి ... తప్పక వచ్చును
మలయ విశదు దనిమ నవ తల తారయు॥

ఇది (త్రి) ... దినకుంటలు ౨౦౫ కి నికి చుట్టువార కొలచినది ౫. ఇది తుల దొశ ఆబు ౫౦ పెట్టి గుణిస్తే ౫౦౦ వచ్చెను ౧౨ కుంట పాలుగా నగావచ్చునని కుంటలు ౨౫౦.

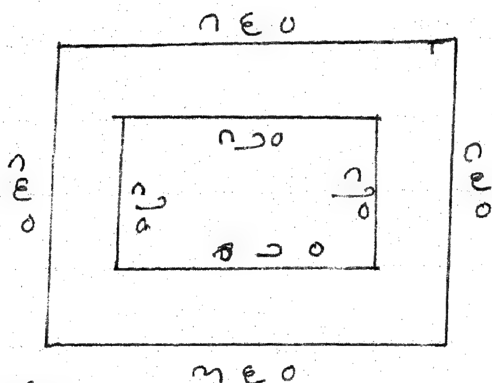

అర్ధ చంద్రాకారను వలయ బెలకు నెల్ల
చుట్టు గాలచి పావి నుత్తిర మలగ

గతులు చాలుగొన గ్రత్రితి గన తుంటలు
గణితమ్మైన వారు తెలుసుకొనుడూ॥
బాలచం (దంల నెంపిన చెన్నులుది గనత (గ వేంచ్చేది॥
దీని తుంటలు 30 । 30 చెంచగా వెర ౨౦౦ యుండెడి తెంచ
ను నాలు గు వెట్టి భాగించి వచ్చిన నిజ తుంటలు ౨౨౫.

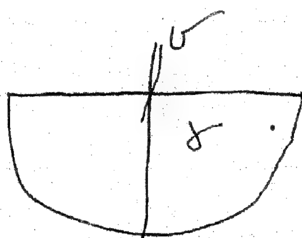

పాతికెలుడి గని నవియు నం పొందవలెనే
ముత్తి తుంటలయు మునవదిగా గని
ఆతటు ముక్క గ తుంటలన్ మేర
మతి చెలు చెప్పుము మెందవంగ దూ॥
టీక॥ చానుతిరిని వచ్చిన నాల్గవైపులు ౨ ౬౪౦ యువి సాలు
సింటపొ భాగించగ వచ్చిన గా ౨ ౧౬౦ . లుగుతు చా.
యుండుమిరపా . ౧౨౨౦ గాగ్రని జ తుంటలు ౧౪౪౦ —
శరము నాలు గూడి శరముద్ధ మున నెంచి
తెను గుణ ధను వృ తుంటి తో దునను
శరము నషముఖమున నాల చెలు వృగ చెంబిన
లోపల ధనువృ తుంటయు సగము వచ్చు॥
తెను గుణ ధను వృ॥టీక॥
శరములు ౪ నాలు ౦ వేరశ ౧ శరముద్ధ మున నెంబు
మీ నాళ్లడు గనత శరంబి సఖం ౨ పెట్టి భాగించగ వచ్చె
౨౪ యువి నిజ తుంటలు॥

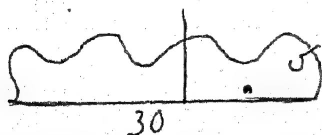

<u>యవనధనువు ॥టీకా॥</u>

శరము ౮ అంగుళములు సఖండ్య నారి 30 నిశరార్ధం
౪ చేత హెచ్చించు గుణింపగ నిజకుంటలు ౧౨౦.

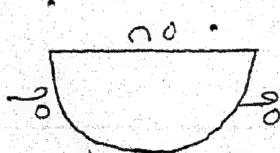

: తెనుగు ధనువు —
నిజకుంటలు ౧౨౮ .

యవనధనువు నిజకుంటలు ౧౨౦

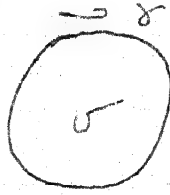
బండిపట్టెచేను బాగుగా నిడుపులు
రెండుగూర్చి సగము రమణా నిడివులు
మధ్యతె భసభము వంచి చేసి గుణించు
సిద్ధ కుంటలందు సురచిరముగా ॥

బండిపట్టెచేను
కుంటలు ౧౦౦.

~~[illegible]~~ వలయాముఖ భిల్ల ఆధారము లత
గలవెడల్పు సగము చేసి గుణించిన
వెలయు గర్భ చక్రంబున

గంధ లవంతి పచ్చు జూ వెపై నతితని ప్రాణా ||

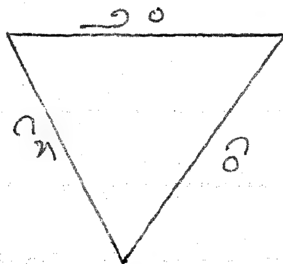

బండి తంట్లువంటి చేను
తుంటలు — ౪ర.

ఉమరగ నిం వెర్వుం నక్షత వల
త్రములచే శలప్రగాని బొట్లుదండంబులుచే
గమమ నీ దెంప్పు నిగతి జూన
విమలయు గాంధిచే నువే గవెం వచ్చునా ||

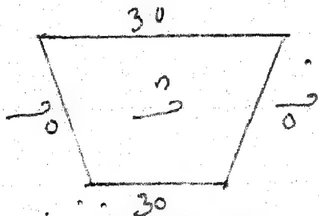
తలవంటిచో ను
ప్రానము నద్భిశము గూర్భ బుం తుంటలు ౭౦.
జానగమ దృక్కములనె బెంబి మవినొక్కింటి
హూనియు బాల్యాన తుంటలు
మాను గమచ్చె నూష్ఠలమూం నె ఎవి మిలు వాని వచ్చునా ||

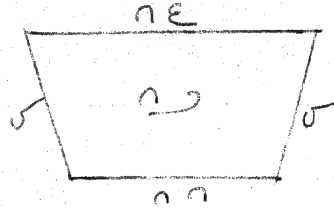

ముక్కోని తుంటలు ౧౧

నడుము మెలుదలు తుదియాలు మీదివెయు పృగా
గూడెడెం దంటి త్రి భాగమమరని విఖ
నిదుపు ౬౦ . అలు నోనె పృచ్చెంబిన
చాలు వంటి చొను తెలు పలు నిలా ||
బాలు వంటిచో నుండె మొదలు ౩౦ నడుము ౧

తుద ౩౦ వెరశి ౭౨ కి మూడిపాలు ౨౪ కి నడుపులు ౨ కి ౪ ల
కి సఖం ౨౦ కి యువి పెట్టి గుణించగా ఘనకుంటలు ౪౮౦

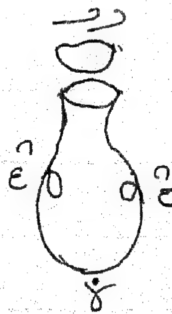

చాపవంతి కొనికి॥ సూ॥

నిడుపు పద్దులు 3 కి ౧౬ । ౨౨ । ౧౧ । వెరశి ౩౭ కి మూడివం
తు ౧౩ యువి తుల బయటి పద్దులు ౨ కి ౧౬ కి సఖం వంతుల
బయటి నివ్వు గుణించి వచ్చిన నిజకుంటలు ౧౦౪.

అందప్రతులు మూడు బెమరంగ
గూడియును రెండుచే త్రిభాగము వెరబు జ్జి
నిడుపు ప్రతులు రెండు నెప్పు తొనజేర గొవెత్త
అడప్పు భాల కిదియెం విధము॥

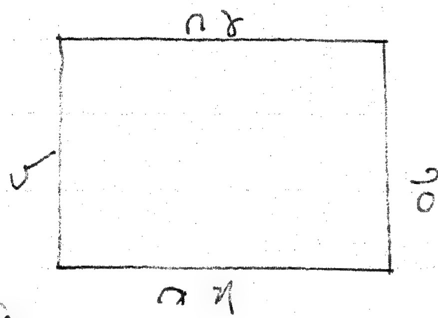
యిది చాపవంతి యొండిపరు నిజకుంటలు ౧౨౮.

పునరపి సూత్రం:

పానప్రతులు మూడు ఏకంబుగా గూడి
రెండుచే దీ ప్రతిము మరబు జ్జి
కడమ సఖము చే శిఘ్ర నవ్వైన ప్రతి చెంప
విషమ చే తురపు ఘనము వెగ దెచ్చు॥

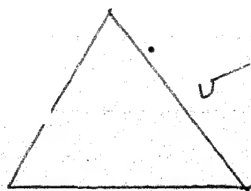
టీకా॥ దానప్రతులన్నవి ౧౪।౮।౧౭। పరశి ౩౨ యూమూ
డుప్రతుల్లెను పెద్దప్రతి తీస్సి ౧౭ యిది బాహుప్పుగాని ల్లే
౨౨ కి సఘం ౧౧ నిత్యను. యిది ఘనప్రైనప్రతిపిండ
మైన్దు గనరు మనప్రతి నాల్గు ప్రత్తింటి బాతనునిల్లిపిసి
పట్టిన నిజ ఫలంబులు ౨౨౦.

<u>పునరపి సూత్రం॥</u>

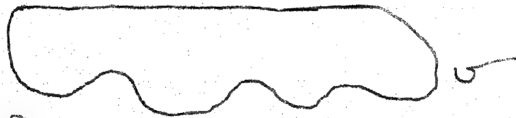
మువ్వూర్ల చేసి కొంతయు
సమూర్ల ముగ్గలబా దాని బాహుభాగం
బిము లని గుణియించిన
సెమ్మెనమున కుంటలంత్రైనె పుడనగణితా॥

టీకా॥ మూడుప్రతులు కనియు గూడితే. ౮ కి బాహుభాగం
చేస్తే పాలు ౧౬ ౯ం౦ ... లకుయిదె అడిచేసిన
దిస్తె పట్టిన నిజ ఫలంబులు ౩౬.

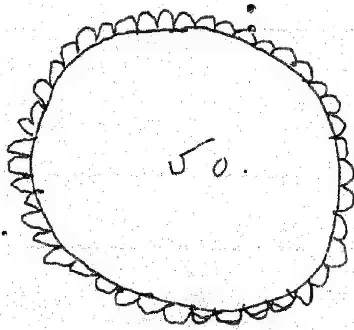

రంగున చుట్టున గొప్పియు
సంగతిగా నాయణింపు సరగున నెంతయునే
చెంగలి తనమున నత్తిగన

శంగిణీయుడు వింటి చాప ఫలము వచ్చునో॥
పిపీలికచ్ఛాయ ర౧౫ వచ్చింది యుద్ధ ఫలము చెప్పగలిగినచో
౩౨౭ ఉండటి మొదటి ర ౧౫౦ కలిపితే వచ్చునది
౪౦.౭౫.

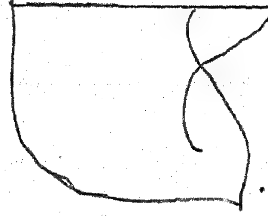
భద్రంబు చెప్పగలవాడు
భద్రంబును నక్షత్రబలము గనెత్రయు
మాత్రంబున కృత్తిగానగు
భద్రంబున కుంపటలగు నిటు సర్వజ్ఞుడై ॥
టీకా॥ భద్రంబు చెప్పు ర౦ పాలు కింద చెప్పగలిగితే
౩౨౦ ఆయన ౬ నలు ర౦ కలియుడాడితే ౪౦౦ లు
వెంటనే యుద్ధ నిజకుంపటలు.

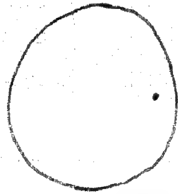
బాణము విల్లు చక్రము ను పంచాంగ నూలము పంచకోణము నే
మానుగ మెడి బాణ ముఠము పద్మము శంఖము నా వజంబు నట
బాహు యుద్ధమున గొలబి పాలు ప్రగా వాడుగ లపాలుపడగా
దానన వచ్చు లక్షణమని తప్పక వగరు వృక్షం చెప్పవలెను॥
బాణంబు చెప్పు పృచ్ఛ ౧౪౪ కి ౪ కింపు పాలుపడగా వచ్చిన లక్షణం

గజ ముదల ముక్కతుల 3జ బొట్టు పెట్టగలిగింప వచ్చిన నిజసం
ఖ్య ౧౨౭౬.

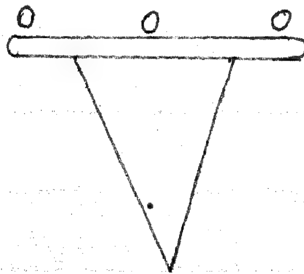

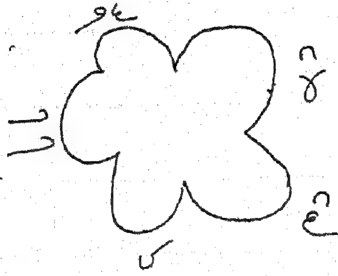
విల్లు బొట్టు 3జ కి నాలుగు పాదాలు నాల్గు పెట్టగ కాకుండా పె
ట్టగలిగితే వచ్చిన నిజసంఖ్య ౮౧.

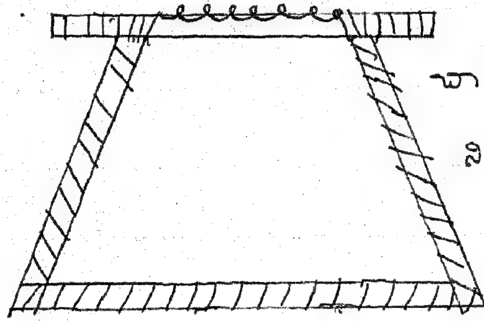
ఈ వృత్తం బొట్టు ౬౦ కి రెండు పాళ్ళవిడిచి పెట్టి నిజసంఖ్యా
సఖ్యమున ౧౫ ము ౧౫ ఆ ముక్కు పెట్టగలిగితే వచ్చిన నిజ
సంఖ్య — ౨౨౫.

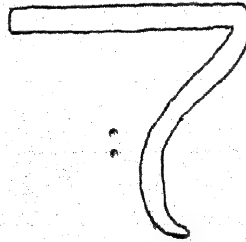
ఈ కోణం బొట్టు మూ ౮౮ కి సఖ్యం ౨౪ కి మొదటి ముక్క
౧౨ ఆ ముక్క ౧౨ పెట్టగలిగితే నిజసంఖ్య ౧౪౪.

పంచకోణం చుట్టూ ౭౬ కి నాల్గు పాళ్ళ పైకి, రెండు పాళ్ళ విడిచిపెట్టి నిడివి తగ్గించా రెండు పాళ్ళ తులా బుట్టలు చేసి గుత్తి చుట్టగా వచ్చిన నిజ కుంటలు ౫౨౬.

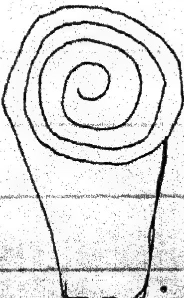
చామరం చుట్టు ౪౦ కి
నిజ కుంటలు – ౧౦౦

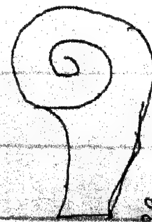
మెంది చుట్టు ౭౬ కి
నిజ కుంటలు – ౫౨౬.

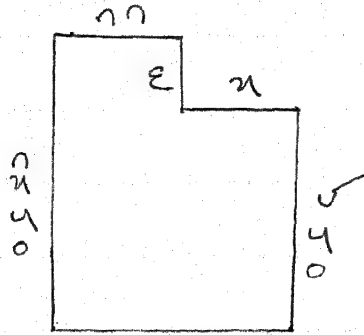
మద్దెల చుట్టు ౧౦౦ కి
నిజ కుంటలు ౬౨౫.

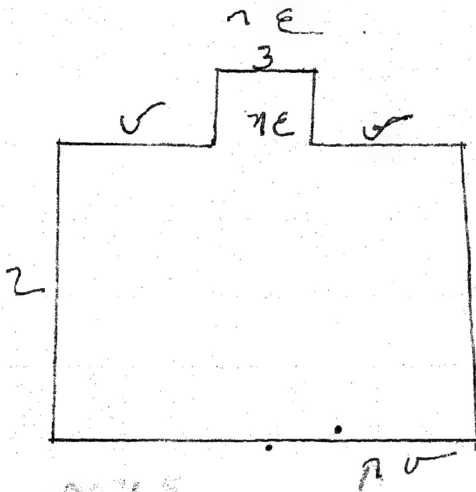
శంఖం చుట్టు ౨౪ కి
నిజ కుంటలు ౩౬

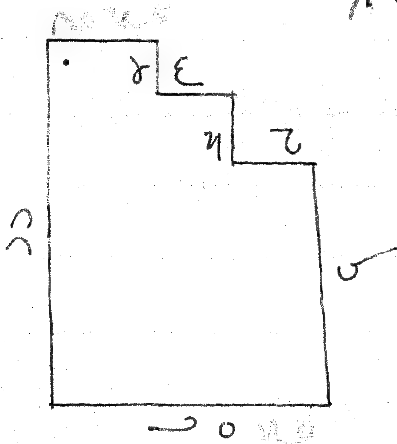
ఆనజంచు
చుట్లు ౨౮ కి
నిజ కుంటలు ౪౪

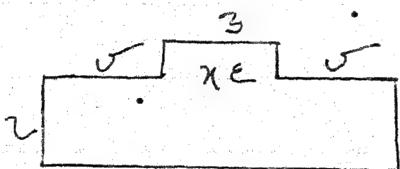
చతురపుంటలు ౨౪౦౩
కొరపుంటలు ౩౦ గాక
నిజపుంటలు ౨౧౦.

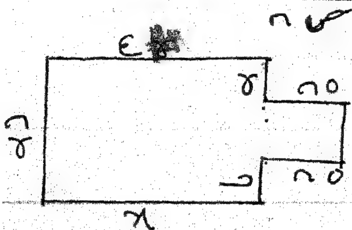
చతురపుంటలు ౨౨౨
కొరపుంటలు ౮౮ గాక
నిజపుంటలు ౧౩౪.

చతురపుం ౩౨౨
కొరపుంటు ౬౭ గాక
నిజపుంటలు ౯౩.

చతురపుంటలు – ౨౨౨
కొరపుంటలు – ౮౮ గాక
శుద్ధపుంటలు – ౧౩౪.

చతురపుం – ౧౭౬
కొరపుం – ౬౨ గాక
నిజపుం – ౧౧౪.

లోకువల సూత్రం పద్యాలు ॥

లోకువల నడ్డంబు జలను
వైకాని సరిబు జలముతియు గడుపెంపుతెగురె
నానేల వెంక బుజనిడంపు
తెలసిన నడ్డంబు జలనతిఘతియుంపుడూ ॥

గీ॥ తలం వేగాకు నుల నడ్డంబు
జలను బెంబ్రెండు సరి నిబెంబున ందుమినవి
వృండెడెని నదియు నెని నడ్డంబుజబెంచి
తెలిపెనా నిదిశల నిలప వలయూ ॥
లలర బికెలను నర్వంబు తో బెంబి
పినతె ల్లను బుచ్చి పెద్దకెలను
నెషచె తికె యూరితి గూడ లాకు గౌరను వచ్చు ॥

సీ॥ తన వచ్చు బుజ పెట్టి తనరెండు కాలకుల
వేసంబు బుజ పెంచ్చి దానిపెర
యుదిము నల బెంచ్చిన వేసంబుగలలు
ప్రతి బుజలతో పాయబరగబచ్చు
కుని విత బయూట భిగు గూడంగది గుబు
మాభురె జగడలలో వంరలబుచ్చు
వే నేచ్చు సున్నైనవా కదికుర నిలబిన
బద్ధిరెంచ్చి పెచ్చు జే శిక్షమదియేు
మెండగు నేదా మున్కై కడుమంచి సూత్రంబు
- - - - - గణికీబు లార తెలుబుకెనదూ ॥

ఘనవరిది సూవిత్రం

యమునిచెలువుల.

చేకొని వెండురెదురాచెంచి శేషవు నిశలం

ప్రాకటముగ నిదినిల్వుచు

శ్రీకరముగ చూసు చోయు చెలఁగయు గారనసా॥

ఉదాహరణం:—

సీ॥ సురపతిదిక్కున జూడంగ బదియొడ

దక్షిణంబునన్నైదు దనరగ ద్విని

పశ్చిమంబున నెడు పదవడి నుండెను

నక్షత్రంబున నాల్గు దనరనలది

హరిదిక్కునైదును సంతతము దిశనైదు

పశ్చిమంబు వది నెంతటి నుండె

నుత్తరంబెనా మిది యొకి యొప్పనరుదు

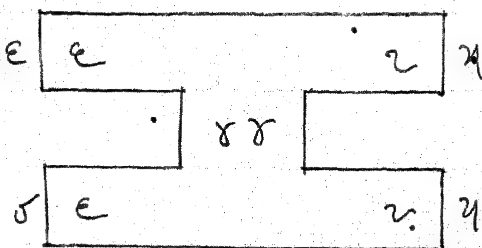
సంబన్ధదశ దెందు విదంబు దనరగతిని

పశ్చిమంబారు నుత్తరభిల్లనుండు

దాభానల సంబన్ధియు నెప్పియు ప్రబలినను లు

యతిగియాశాను చెబింజపడింప తేడ

క్రమము తోడుత చెప్పెడి గతిని లారా॥

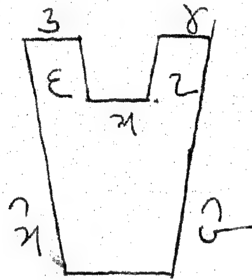
చతురకుంటలు ౩౦౪

కరకుంటలు ౫౨౭

నిజకుంటలు ౨౫౨.

ఇది భద్రపీఠం.

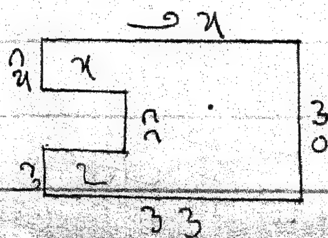
పురములు శరముఖపై మరి
అరయుగ దక్షిణా వయురుతులు
వారిష్టై శరము తె గిరిధనపతియు
యుద్ర జలధియు ఓ ఈరయుగ వనాములు
యు ము డు వరుశా ధనదులు వయు ను తిధులు

చతురకుంటులు ౨౨౧
కోరకుంటులు ౩౮౧౭
నిజకుంటులు ౧౮.

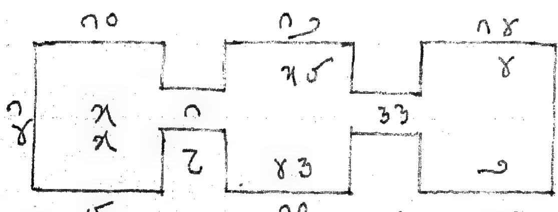
ఉరు వడియైనగు తూర్పున
లరయుగ దక్షిణము మూడు ఫర్లైదెసలన్
వరుసరెండు ము ప్పది మూడు ను
అరయుగ ధర దండు యును బ్నైరిందిశలనగా ॥
సురపతిగిరి ముత్తర ప్షున
వారిధి వసము నుండు పశ్చిమంబున
నరముత వారసఖ వలనం
దిరులను వెరనా ప్వగ నష్ట దిశల వెలసె నిజ్జులనగా ౫

ఈ పద్యాలు ౨ వ రేఖాపటానికి గ్రహించెది. చతురకుంటులు ౧౦౨౦ కోరకుంటులు ౧౦౭ గాని నిజకుంటులు ౭౧౩

౫౨ చ॥ విదిశశి పూర్వదక్షిణము దిక్కున నైదగు నింద్ర సేవితన్
అనిమిష పుత్రంబు నను నేమను బాసులు యుండ్ర మూదలన్
రవిసుత మూద నష్టతము పాబది మూడును వజ్ర కొష్ణు జుమా
సలలి చతుష్టము త్తరము రాజులది ద్వులు యుద్ర దికునను॥

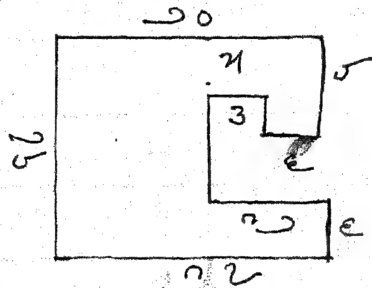
జలదింధు దక్షిణంబున
అల పశ్చిమమందు భానుపుత్రుడు రెండు నలు
యుల రుద్రులు పశ్చిమంబున
అలరగ దక్షిణము దిక్కున నస్త్రులు వెలసెనూ॥
పదిపదమూర ఉత్తరంబున
గది యగమరి నొప్పుపర్ణ శాసిని ద్వులుండెన్
నైరుంత్య వరుణున్ని మిది
పదపడి ధనదుండు .. చంద్రుల గూడెనూ॥
యీమూడు పద్ధాలు వరుస సంఖ్యానితెలిసెది॥
యిది తెలతెంద్రుపు చేను ॥

చతురకుంటలు ౧౪౫౦
కొరకుంటలు ౪౪౪ గ్గా
నిజకుంటలు ౫౬౭

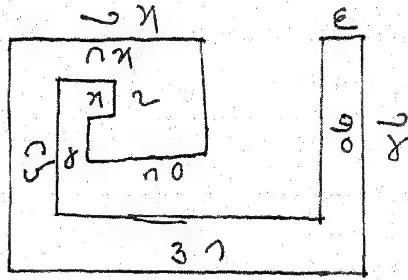
వజ్రపై నిరువది వరుసతో నెమ్మిగ జమ
వరుణుడురు త్తరము వలన మూడు
పదమూడు భాగంబు పరగ దక్షిణమది
సురపతి రవితోడ గొంప్ప మిగుల
ఎంతము దినసాయ కపరంబు పదియేడు

నిధిపతి దా నిరువదేని మిదగుచుం
వెడు యమునిలు పెప్ప వింత భాగున దీని
ఫలము చెప్ప వలయు ప్రశ్నతో జ
గణితులార మీరు క్రమమున చెప్పిన
హంస వావానుండు మారియు వారుడు
శిలయు పుత్ర వృద్ధి చెలువుగాను
నిత్యులు నిత్యోత్సవంబు లొగగుం... డు ||

చతురము — ౦౪౩౨
శేర — ౨౧
శుద్ధపంక్తులు — ౬౬

సురపతి దిశ జగతరములు
లురు వది యింతకుడు పడమర నుండు వెలసెనే
వరుస ధనదుండు పెదమని
శరమిత్రుడు ధనదుడాదు చెనితె మరియు నన్నా ||
పడి పశ్చిమ దశ దక్షిణా
మద గజములు నపరముందు రుద్రుడు నిలచెనే
విదితముగ ధనదుండారు నను
ఉదయంబున నీవ సంభ్రమ నెంపుట నుండె నన్నా ||
మీదు ఉత్తర దిశ గల్గుచుం
మీదు పశ్చిమము నందు మెలవేమెలుప్పంగా
నీ ఉత్తరము న గల్గుచు
నీ ఉదక తోకము మళ్ళనెప వెలనెదృరి త్రిషే ||

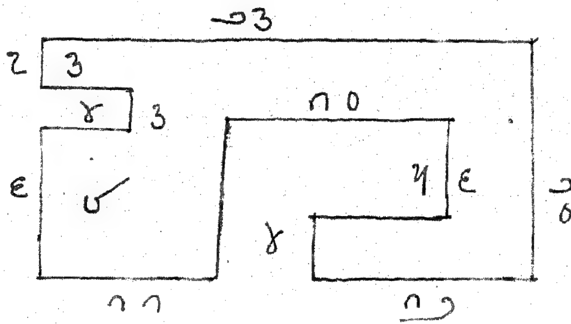

చతురశ్రంబులు ౪ ౭౪

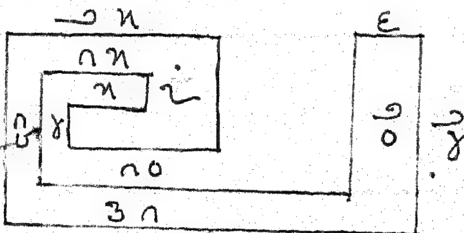
కొరతుం ౧౨౧

నిజకుంటలు ౦౩౭

యూ 3 కృ ౧ చె నికె ॥

త్రిశరములు తూపున్. రంతకు పురచం ద్ర రపరంబు పరివృ
త్తరమున నాల్గు పక్కిన స్రము ధనము వ తుసతో న ద్వియు వరు
సుండు తి ధూతె మఱ డు వనగ ములు ను ర వుర పతి శశిపురము ల
లా తొ ధి పత్రి మీాద నంబర కర ము తూర్పు రథ లరి రంతకుని
తువ వి నాల్గు న పరంబు నిర గతి ము త్తర బురువ పొఉ గది
గి ఋ ష్లును బదు నాల్గు ప్రతులు గఠిగి చెను బరగ నుర విచె
ఋ వృ గాను నిటుచెవి ఫలమింతని చెప్పంగ వలయు గణి
త విద్య వలన నుమరశి .॥

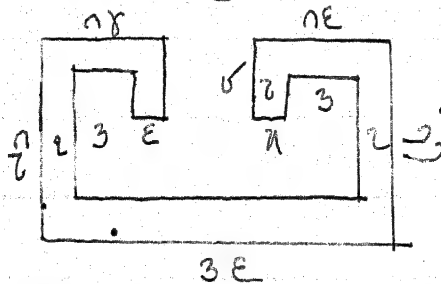

చతురశ్రు ౦౧౦౭౫

కొరతు ౦౫౦౫ గా౯

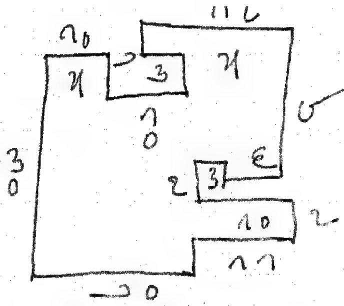
శుద్ధతుం ౫౭౦

ఖండద్వయి బదునాల్గు యమునిది శుద్ధగజమును ఉపరమూరు
ను వృత్తంబు మూడు వరుసా దిరెండును వరుసత్రిజ్య
కా దిశ నుండు రుచి సంఖ్య తెవి విభాగాను నిష్ప వజ్ర ముష్ట
ది నగు సంఖ్య ధనదుండు ఉపరంబు రుఖు ఉంతేను..
మూడు వరుసా శైర ములు పావు బదునెండెను వృత్తరం
బు శనలు వరుస నుండ్వె వజ్ర దిశుద్ధ నప్పలను వరుసని
డి యము। నెత్తె కరములు మధు దిశుద్ధ శనిష్ప మరియు
ఉపర దిశుద్ధ నరుకుప్ప రముపరని ప్పధ నదు దిశుద్ధ. వి
ధిశః శు తప్పుదండి ॥

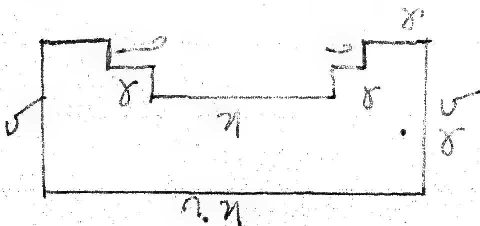
చతురశ్రంబులు – ౨౨౭
క్షేత్రఫలంబులు – ౨౩౭
శేషఫలంబు – ౪౩౮.

౫౮ పదియు నవ్వైదు పరగంగ పదియును మూడు నవ్వైదు నరెండు
మరము తోడ పదిమూరతొం ఖ్యాది బరగంగనిక నమిది నాలు
గు నప్వైదు తొడు పదియు। యిగురుశ్చ సంఖ్య యును గునదర
యును నీ యు రు వడి యు రు వది నవరకు రయు వజ్ర. ఫండధరసు
రపతి ధరముల చెలకును లయెప్పు గారది మరియు వరుగార
నము లజెట మరవల్లుఖ్య రుంటబయు మండు వక్షి పెలా త్రంది
నలను బదమర్లప్ప యుదరపతి ధర్మ్య డు వరుసా దక్షా మలు
నపక్షి మాత్రంబులు నెప్పు బరిగెదెరా ॥

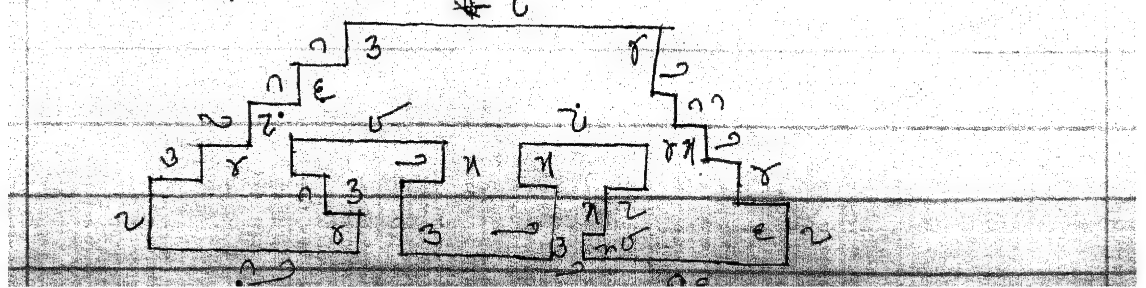
చతురశ్రం ౬౭౩.
కొరకం ౦౧౮-౧౫౭
శుద్ధకం ౫౫.

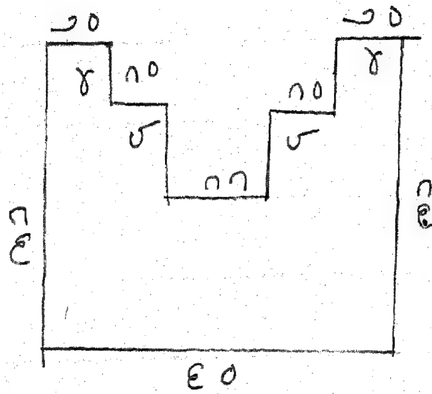
సీ॥ యింద్రుపై వేదమునే యనఘప్రశ్నములు
ఆ తూర్పు కరములు ౬ వని నలువ
దక్షిణంబు నక్షత్రములు పై కరములు
పడమట్ల వేదంబు దారి నిల్చి
తూరుపు కరములు లెక్కింపు మతి నగి
శర్త్రి ... వదమునే ... నిల్చి
౬౦ నక్కు పై గజములు ఆరంబు తిథి సంఖ్య
... కరము ... మరి నిల
... సంఖ్య క్రమము ... నెవ్వరు
... కరములు ...
... చెప్ప ... గణ
... క్రమము ... ॥

చతురశ్రంబులు — ౧౦౭
కొరకంబు — ౮౨౫౭
శుద్ధకంబులు ౭౧.

౬ పరంబు రవి సంఖ్యకి ౬ లు ప్రత్తరంబు ... తూర్పు ...
ప్రత్తరంబు ... యింద్రుండు కరములు ఉత్తరము ...
ది తూర్పు ... సూత్రంబు । ౬ ... తూర్పు ...
... ఉత్తరము ... దక్షిణ ...

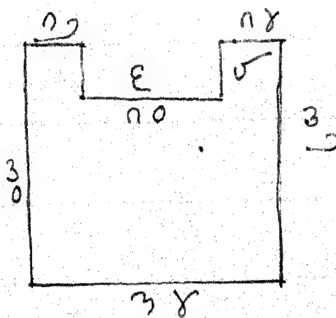
ఉండుతుపేశా॥

తూర్పు దిక్కున ౨౦।౧౦।౧౧।౧౦।౨౦। వెరసి ౭౧ పడమ
ర దిక్కున ౬౦ వెరసి తూర్పుపడమరలు కి ౧౩౧ అ
ర్ధం ౬౫.౫ చులుబడి ఉత్తర దక్షిణం ౧౬ దక్షి
ణం ౧౬ ... ౧౦౪౮

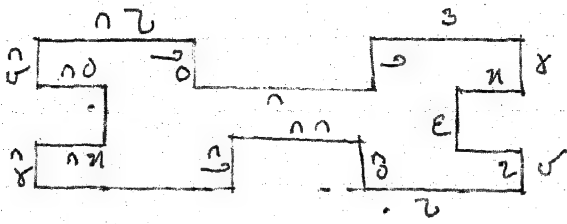
ఉండు ... క్షేత్రం!

... ౧౧ ...
... ౧౧ ...
... ౧౦।౧౦ ...
... ॥

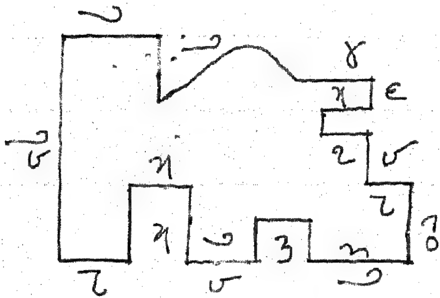
౫౭

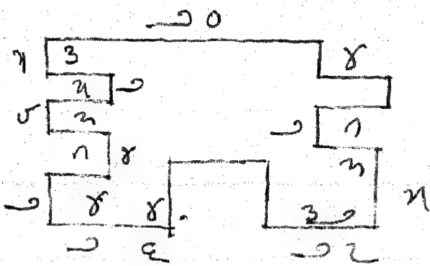
చతురశ్రం	౧౧౨
కొరతం	౧౦౪
శుద్ధము	౧.౦౧౬

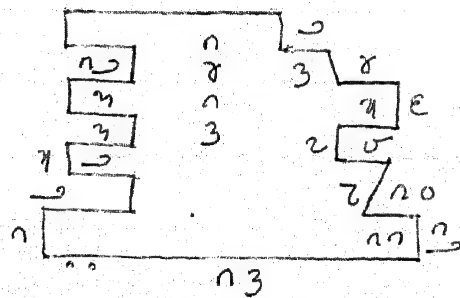
చతురశ్రం ౧౨౭౦
కోశకం ౦౬౦౯
శుద్ధకం ౬౮౦

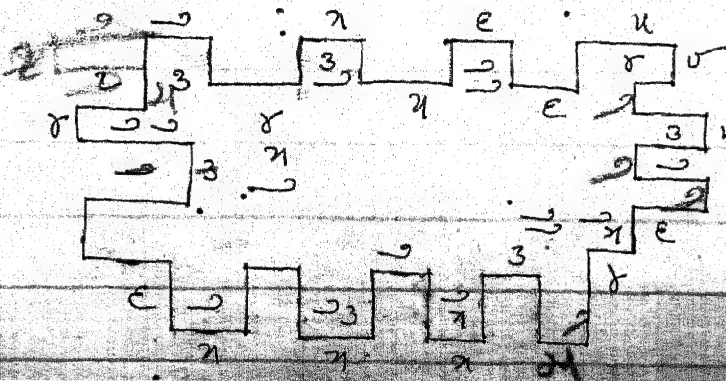

చతురశ్రములు ౮౨౩౪
కోశకములు ౩౨౭౭
శుద్ధకములు ౮౮౮౪

చతురశ్రములు ౮౮౮౫౦
కోశకములు ౧౧౨౯
శుద్ధకములు ౩౭౨౪

చతురశ్రం ౭౫౦
కోశకు ౧౪౧౯
శుద్ధకం ౬౦౭

ఏకొనవింశతి ప్రకృతులిడి
చేకొని ప్రతిప్రతిని బచ్చిశేషములు గులనే
ఆకడ వెంబడు
ప్రకటముగ దివియు వలయు దేవసింగణితులుగా ॥

ఘాత గణితము

౬౦ ధారుణిలో[1] బూర్వగణితము|రియంగా[2] జోడవలయు సంధులసారం
బరుదు[3]గ వనిరించ బదనే
వేరుపృతి[4] వారుని దలచి నిరుపమ బుద్ధిత్రైనే ॥
ఇంమ ఉద్దిష్ట సూత్రంబు చెప్పిన తదనంతరంబ సప్తము ఘా
త గణితంబు చెప్పవలసినది. లెఱుంగ్దదనినా ॥

ఘాత ఘుద ప్రమాణ సూత్రం ॥

ఆరు యవలు నడుము నడ్డంబుగా
నిడిన నదిసాస్త్రోక్తి నంగుళంబు
ఇట్టియంగుళములు యవనేక నాల్గైన
వదియు జెకటి పిడియు నంద్రము సులా ॥

బూతెరగునని తెరుగుడు ధా
త్రి తెలగణితంబు వసుమతి గణితుతె ప
ప్రభిన్నతము గలిగి తుకొలువు నవ
ఘాతముగ పంద్రెండు పిడెలు ఘనమాన వలగు సూ ॥

క॥ నిడుపు సు పెడల్పు లోతు సు
నెడబడ నొకట కట్టు ఘడకు నెంగ కుంటయు లేనే
ఘడమంట లన్ని గూడుచు
వాడబడి నొకెక ధనము వెునికూడుడిలవే ॥

బాదరాయణ శ్రీ ప్రభు ||

సమచతురశ్ర ఘనాకార సూత్రం ||

పొడవు వెడల్పు గూర్చిన ధనము
ఎండు వెడల గుణించి లబ్ధము నెరగిన ఘనఫలమున ~~విచిత్రముగ~~
~~ఘనఫలంబు లెన్ని గూడుచు~~
విచిత్రముగ జెప్పవచ్చును
సదమలమగు ఘనఫలము సన్నుత కీర్తి ||

ప్రసరపి సూత్రం.

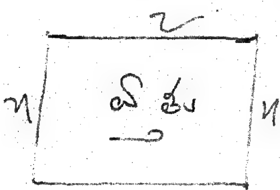
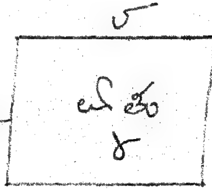
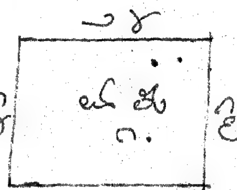
ప్రతి ప్రతి గూడిన భాగము
ప్రతి ప్రతి తో గుణించి లబ్ధము వరితెంచి జన
సూత్రము కొలుచుటకు
ప్రతి ప్రతి గుణ ఘనఫలము సన్నగ వచ్చును ||

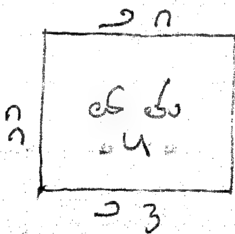
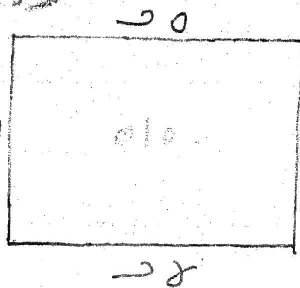
క|| ని ... బ్బు నెంచు
తడబడకా లబ్ధము పైడిలు దగ గుణింపు యదా
పొడ బడ్డ పైడి బాల్గొన
వ్రుడురా జని భాస్వ ఘనఫలము గవచ్చును ||

క|| పూర్వ దక్షిణ పశ్చిమోత్తరములు
ఆరయంగా భాగ సంఖ్య గుండులవియున
సరి సంఖ్యయె చెప్పి దాతము
ఆరయంగా కుంట నెన్నియ గణితజ్ఞా ||

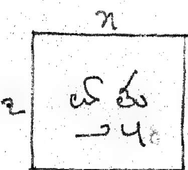
౭ | లబ్ధము ౭ | ౭ ఉండును ౮ | లబ్ధము ౭ | ౮ విజ
౭ | విజకుంటలు ౧౨ | కుంటలు ౩౯౦

మని తూపృనేయు మడుం బాకాము
వనధిపృథ చలంబు దివిజా వలననిప్రియముతె
విను లాతు ఘడలు రెండును
ఏన ఝాయా త్రో విప్ర ఫలము లవియన్నియు గునరా ॥

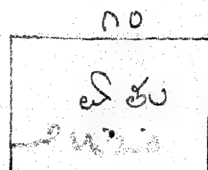

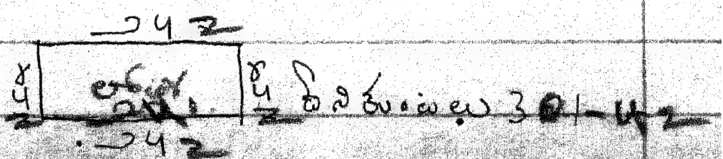
శరఝూతము గిరి ముసులను
ఏరుడు గవారియు జెతె శుయుష్ణ శుడనే
వరుసను నిడి లాతు రెండున్న
న్నరగా నియూ త్రై విన్నఘనము తెంతయు జెప్పరా ॥

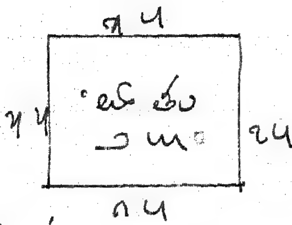
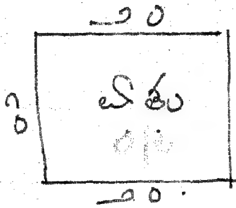
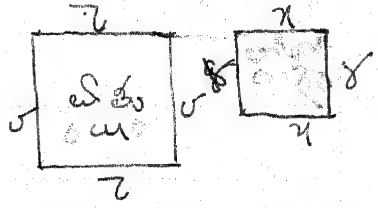

దీవి౬ నిజ-
కుంటలు ౬౦.

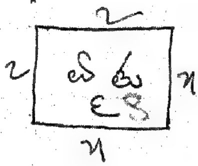
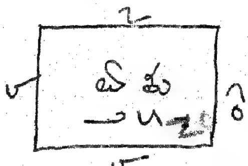
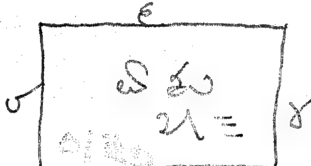
దీనికి వీరా॥ తుంటి ౧౦ ఏబులు ౨ వాని తనరగుణించిన ౨౦ అయె
ను లాతు ౨౫ = ను వెర్రి ట్ర కన్నగుణించిన వచ్చిన నిజకుంట
లు ౧౫౩౪౪.

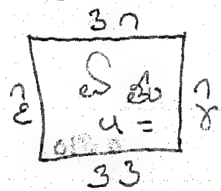
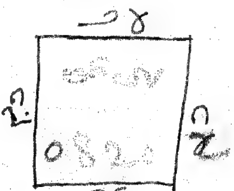

దీనికుంటలు ౬౧౫ కుంటలు ౬౪ కుంటలు ౫౪ కుంటలు ౩౫

యిందు నిరుపి సంఖ్యయు మదికుడు బాహాంబు
పశ్చిమంబున నరవరు బాహనాను
ఉత్తరంబున మనసులు పాప్లుయనుండిరి
లెతుకా(స్రు)లు ప్లుభూ తమున కెరా॥

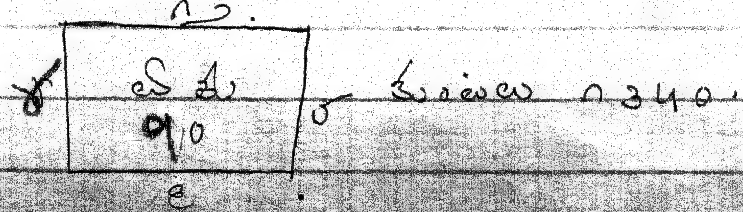

కుంటలు ౨౧౬ కుంటలు ౯౨౨౪ కుంటలు ౧౪౧

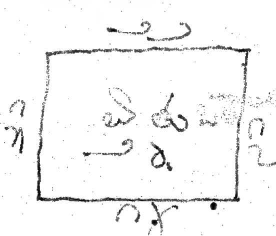
కుంటలు ౧౮౦ కుంటలు ౫౬౦

యిం(దు)పైర విఘలు నవ నిచజాపైన జమలు
పశ్చిమంబున నాటు బరగు దుంటె
ధనదుత్తై వెరంబు దీగ మ్పెప్పలుంటెని
లెమ పాతికయొన్న ఘా్రము నకుండా॥

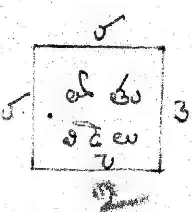
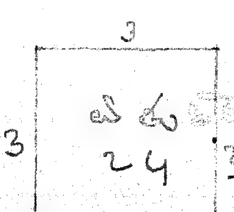
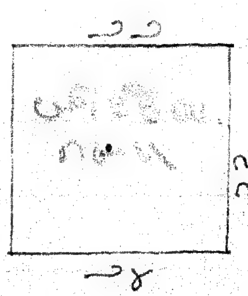

కుంటలు ౧౩౪౦

నిడుపు వెడల్పు న పెంచిన
ఘనకుంటలు పెంపుతో నలుఘనములు మితున
ఘనసరయుకే పిడితైనను
మీనకుంటలె ఘనల పెంచు ఘనపిడితెలుగునా ||
ఉదయము నలధనుండు శరయుగ్మము సెప్పు విదక్షిణంబునన్
పదిపదితైల బంధ్రులను పశ్చిమదిశను నెవదసోములన్
నుదన వం రాయ మిత్ర విదిశ మస్త ధ బాశె నీ ముడున
విదితేమయ గాంగలూ తుగతి వి స్వశ్రీ మలూస్వ [illegible] తమలనో ||

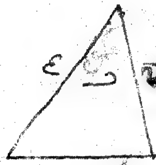

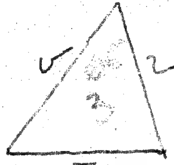
లుందుకు తేరా ||
కుంట పద్దు [illegible] కె [illegible] గణ దక్షిణ [illegible]
[illegible] గణ [illegible] లుందు [illegible]
[illegible]
కుంటలు [illegible]

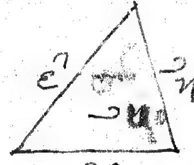

[illegible] నిజకుంటలు [illegible] కుంటలు [illegible]
. హీనము నధికము గూడుచు . కుంటలు - [illegible] 1040
మానుగ నవధ్వము న పెంచి మరిగతి నెత్తు
హానిని [illegible] పెంపగ

మానగ త్రిభుజైన క్షేత్రఫలమును వచ్చునా ॥

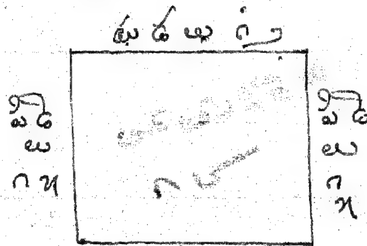

కుంటలు ౨౯ కుంటలు ౬ కుంటలు ౧౨౫

పోన ప్రకృతులు ౧౬ అధిక ప్రకృతులు ౨ వీరశి ప్రకృతులు ౨౬౮౧ లవి మధ్య ప్రభృత్తిం చేత్తితె ౮౨౦ లవి ౮ నింటు పాలుగానగా ౨౦౯ లవిటితు ౨౫౦ చేంప వచ్చిన లబ్ధకుంటలు ౧౨౫ త్రిభుజిలుకం లవిడె సంత్రం ॥

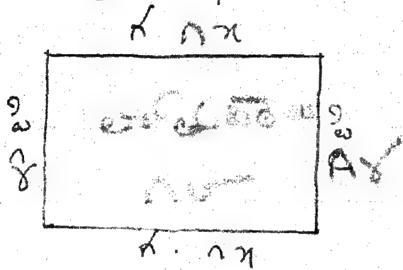
నిడుపును ఘుడద్రైపెడలపు
పిడెత్రైనను పానిపానిచెంఫుచాములవి
పిడియులచెంఫుచుపం
చెంపియును మరిపాలుగా నగయుపొడవచ్చునా ॥

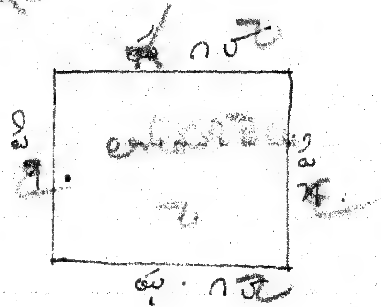

లుండుకుటికా ॥

నిడుపుఘుడలు ౧౨ తె ఘుడ ౧ కి పిడెలు ౧౨ తెచ్చినను పాటున్నగుణింపై ౧౪౪ కిలో ఆరు పిడెలు ౧౯ కా పాట పాటున్నగుణింపై ౨౧౬౦ లవిటితు పిడెలను పాటున్నగుణింపై వచ్చినవి ౩౮౮౮౦ లవిటిలు ఫుంచికుంటం ౧ కి ఘుడలు ౧౨. ఘుడ ౧ కి పిడెలు ౧౨ తెచ్చిన [illegible] - టితు ౧౨ ఘుడపెంపై ౧౪౪ లవిటిలు నిపటిరాని కింద నిడిపాలుగా

వేగా వచ్చిన లబ్ధకుంటలు ౨౨౪.

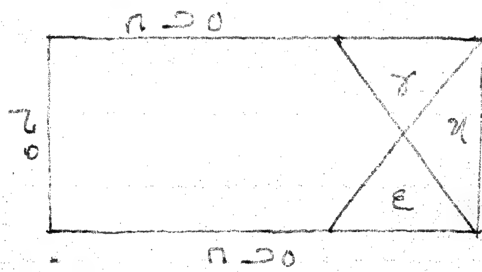

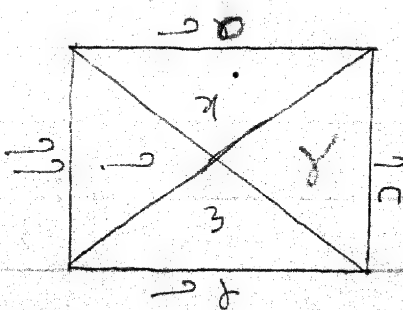
నిజకుంటలు ౨౪. కుంటలు లెక్కు = ౨౨౭౦

నిడుపు ఫురడలు ౧౮ కి ఫు౧౨ పిడెలు ౧౨ కి ఫిరసవా ద్దు గుణించిన ౧౦౮౦ యువలబు పిడెలు ౧౧౬౦ ఉ వేసిన యైన ఖి పిడెలు ౧౧౮౮౦ యందు కెంద కుంటలు ౮౨౪౮ పెట్టి భాగించిన వచ్చిన కుంటలు ౬౪ =

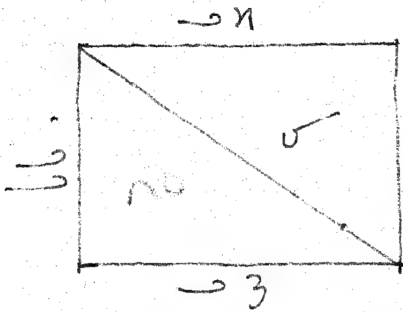
సమవిటువు ఘాతమ్మున ను
సమవిషమము కెఫిరగుణిన సమకొలువుయునా
సమము నెపోల్గాన లబ్ధము
విమలయకొఘదము లెక్కు తడయుత వచ్చును॥

చతురకుం ౧౦౮౦
లెక్కు ౯౫౧
చెంపంగా
వచ్చిన నిజకుంటలు ౫౧౬౦౦

చతురకుంటలు
౨౪ ౩ లెక్కు ౩ ౪౦ చెంపిన
యైన నిజ కుంటలు
౧.౬ ౫౪౪౦.

చతురకుంటలు ౨౬ ఒకటి
౬ పాతున గుణించిన వచ్చిన
నిజకుంటలు ౫౧౮౪.

ఏమం సన్న్రలు రెండు నిడుపులు
పంచన్నగరుచు తెలుసుడు ... తృతీయములునూ
సమ్మత లెక్కులు పారద్ధి
పన్నగ నరతరరె క్షేత్రము గుణించవలెను ||

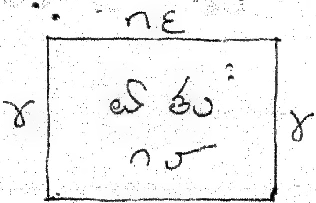
౩౦౦

౪	౨	౬	౫	౪

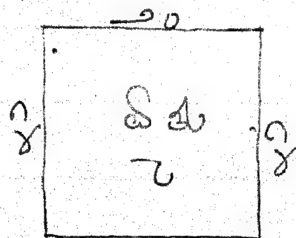
౩౦౦

౬ చతురకుంటలు ... బద్ధిలేకుం
... గుణించిన వచ్చిన నిజ
కుంటలు: ౧౪౫౦.

ప్రతి ప్రతి గూడి భిన్నము గనాటి గుణించు చులు చెప్పినతో
మరియు తెప్పెండి చెంబి ఖండమాన పు పిన్నను పాలు పృచ్ఛగా,
తతి మున నుబద్ధకుంటల వృష్టి విశేషపిడికిలి ...
... ||

కుంటలు ౧౧౫౨

కుంటలు ౨౫౦.

... ...

(గ్ర కుల న నక్షత్ర గల బంధము
6 క్షజ పుగ లం తువ జ్చునంద్ర ముసింద్రుతే ॥

౧౦౮

౧ి	లా ౧ి ౨ి	లా ౩ ౨ి	లా ౧ి ౨ి	లా ౪ ౨ి	లా ౮ి ౨ి	లా ౧ి ౨ి	లా ౪ ౨ి	లా ౮ ౨ి	లా ౨ి	లా ౮ి ౨ి	౧ి

౧౦౮

(అను ప్రతులు ౨ కి న గం౧౧ తం లాలు ౧ని గుణించి ౧౦
లక్ష ప్రతులు ౧౦ కి ౧౦ లక్ష చాత గుణించి పొచ్చిన
తుంటలు ౮౧౦౦)

౬౩

౭ి	లా ౪	త ౧	ఫి ౭	౨	ల ౮	లా ౭	౭ి

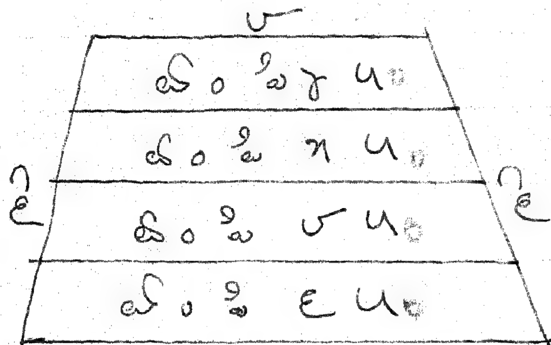
తులాతులు గుణించి ఠిద్ర పరపులు ౧౪౪౦ లక్ష ప్రతు
లు ౬ కి ౪౪ కి అక్ష వంతు ౭ గుణించగా ౧౧౦౦౦.

౨	౭	౮	౧ి	౨	[illegible]	౮	౧	౨
౦	౮	[illegible]	౪	౧	[illegible]	౬	౪	౧

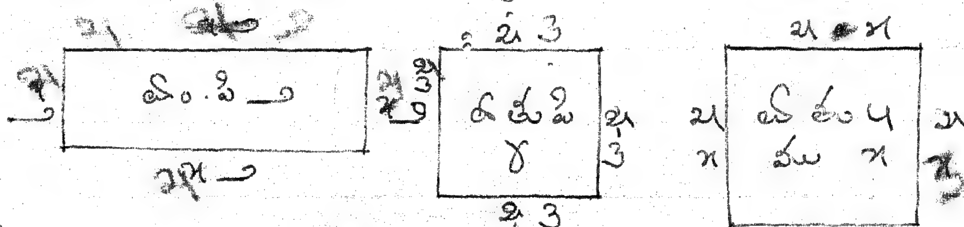
౧౦౦

తుల ప్ర ౨ కి ౨౦౦ కి నగం ౧౦౦ బజు ప్రతులు
౨ కి ౪౦ కి నగం ౨౦ యా తులా జు ం చాత గుణించి
పరపులు ౨౦౦౦ లక్ష ప్ర [illegible] ౮౮ కి బజి
స్తె ౧౧ యుంచు చాత పరపులు పొచ్చు గుణించి న ౧౦౪౦౦

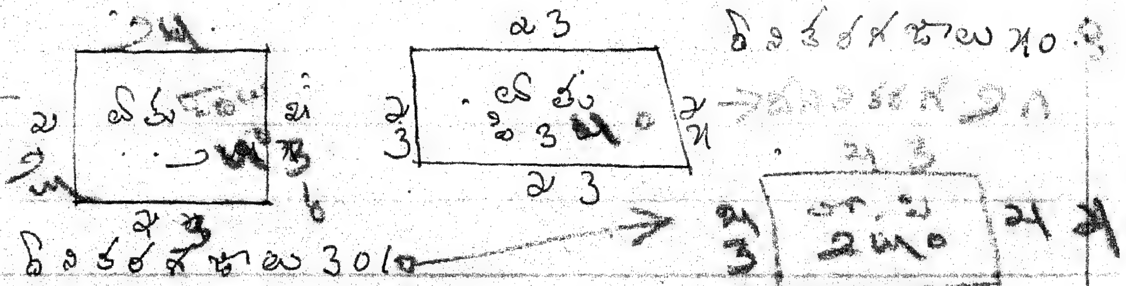
[illegible]
[illegible] ౧౦౪౦౦
[illegible] ౩౦ [illegible]
[illegible] ౧౦౭౮౦.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ౩౦౧౦

[illegible]
[illegible]

ఉపరి ఖరము ప్రతుల కొలిచి ఉండిన అంటె కొల ప్రతులు
తరిపి ఉడి ఆ. గొంచి తుగ్గ ఉజునె 3 గుణితె ప్రస్తావన:
సగభాలు గొంటె ఆ ఎంతు ముద్దు 3 పాళ్ళు గుణితె ప్రస్తావ
నగపాలు ౧౮.

ఘనము సూత్రం.

మొదటి మూడు అంకములు గుణించి
ఉద్దెరించి పొడవు నిడుపు తోడ పొసగ జెంచి
వానరెండు గుణించు పొందింటె నెత్తు
ఘనము కుంటలయ్యె ॥

మూడు 3

పొడవు ౧౬	నిడుపు ౭

కిందు ౪

ఉండు కుంటలు ౧౯౭౨.

మూడు ౭

పొడవు ౧౬	నిడుపు ౧౨౮

కిందు ౪

ఉండు కుంటలు ౯౧౬౮

ఘనమూడు ౫

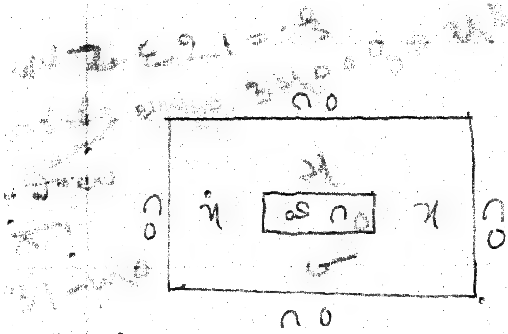
పొడవు ౪౫

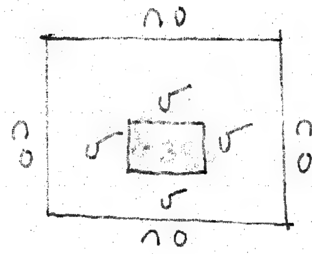
కిందు ౨౬

కుంటలు ౫౬౭౧౬౦ కి భర
౧౮౧౮ తెరువెయ్యవ ౭౧౯౮౫.
౯౧౧౭౨

అంతర బాహ్యలకు సూత్రం ॥

వెలితి కొలము కుంటలు
వెలితి కొలంగా గుణించి వెలసిన ఘనకళ
కలపు చుట్టంత నెంచిన
మలయకరి ఆ రెంటి నెత్తబిలమగు ధరణి ॥

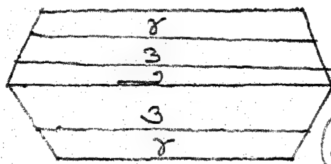
వెలసి కుంటలు ౫౮ ౩౧-౧-౧.   వెలసి కుంటలు ౨౪౪

గుంటలు బావియు సంయుక్తను

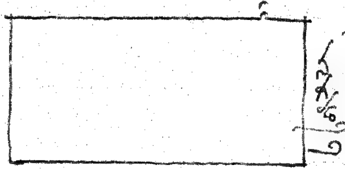
గట్టి గగీడయు నగద్రు గాల్పియు నిరు గుట

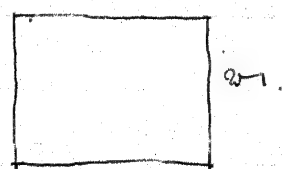
నెట్టిన వ్రువవరము లాత

పట్టిన గుండంబు తెలయు పర్వత నాథా ॥.

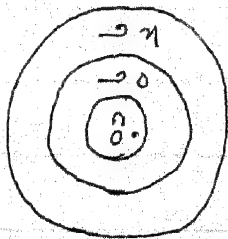
లోతు గుంట . . తవ్వించిరా ప్రకారంగా . ౩ . ప్రతులు కట్టెత .

బా.

౪

గజాలు ౬ చదరాలు నిడివి యం చెప్పెడు ...

గతి ...

యునిన । గజసంఖ్య గజములు ...

ష్టెలనిడు, నిష్ట నమర నిష్ప। నెళ గృహిమెన్ని దింపవెల
యింగ చెంచియు ఆది పింతు మెన్నిదియు ఆమర చెంచి। వి
చ్చిన పిడెలును వసుధవ మెకూట పంద్రెండు నిచ్చెను బాగు
గాను ॥

యింటి యీర సంఖ్యలు యింపుగాపలు
పది పేరు బాలు పెట్టివ ఝష్టి క్రితిడ
తెండు యూ ళ్లు మీద కుతు సంఖ్యవేసెలు
వచ్చు నండ్లు బుధులు వసుధలు నా॥

గ గదిపిల

వికు గగకి

గష్టెల

ఇందుకు పేరా॥

~~యింటుకుపేరా~~ నిడు ప్రపిడెలు ల వెడల్పుల దింపు గుణిస్తె
౭౪ ఆయెను। ఆవి యింతుల దింపు చెప్పెస్తె గరి౨ ఆవెం నం.
యుది రాసి గాపుంచియూ (కృమం గాని యూరా నిడు ప్రఆవె
డల్పు ఆరి వింటు (ఆరువేతు ఆరు స్తు) గుణిస్తె ౨౧౭ పి
డెలు ఆయెను ఆది ఆరాపిన యూర గది ౨౧౭ తెరలను
ఆకాస్తె కూ౨౨। ౨ వచ్చెను యూ (కృమంగా గజంగదియూ
౨౧। ౨ ~~వచ్చెను~~ గజాలు కై గాయూ (కృమంగా నెతెవిధి చూ
సుకొనేది.

గ౨దిపిడెలు

వితుగజం గదిపిడెలల

గజాల గగదిపిడెలు ౨౨౦ నిడుప్రగెం
వెడల్పు ౨౨౦ కెయువి గుణిస్తె గ౨౨౦౦ ఆయెను గుణిస్తె గ౨౨౨౦౦
వీటికెంయు వ౨ ౧౭ చెప్పుబాగిస్తె యూ
ళ్లు ౨౧౧౪ పి

పునరపి సూత్రం॥

గణికులందరు కూడి క్రమముతో సు పొంచి గజము కుమూ
రాలె న్నవెంత్రి నని। మూరకు త్రైదుం న్నర మూరదం బుతో పిడె వే
వెళు పుయేతు పిడె బువెలయుబెంచు। వచ్చిన పిడెలు నిరు
వరుస తో నూటను రెండ్రై ఆరుంన్నర రెమరపరత। గజసం
ఖ్యచెం నూటు క్రమమున పంన్నెండు నిలిపి పొల్గొంనసవర
పు గాను। మూరు మూళ్ల మూరిద ము దము తోవి సంఖు పిడెయను
ము పొబతి కె ప్రియము తోద। వెచెననిరి బుధులు వ సంధులెయూ
రే త్రిచె ప్పవలయు దెవి కి నే ర్పు ముగనూ॥

యుందుతు టీకా॥

మూరకు పిడెలు ౪౪ చొ॥ నిడుపు మూర పిడెలు ౪౪ రా
సి చెసి వెళు పు మూరకు ౪౪ బెట్టి గుణిస్తె వచ్చిన లబ్ధం
౩౦। యేతు మూరకు ౪౪ బెట్టి గుణిస్తె వచ్చిన లబ్ధం
౧౮౮। . . . . మూర వచ్చిన పిడెలు రెయు పుంచి గజా
ను౧ నిడుపు మూరకు పిడెలు ౮ బెట్టి అబురె గజంకు
పిడెలు ౮ బెట్టి ఆబురె గజంకు వెన్నది పిడెల చొప్పు
ను గుణిస్తె వచ్చిన లబ్ధం ౪౭ యిందు క్రిందు బెట్టు గజం
కు పిడెలు ౮ బెట్టి గుణిస్తె లబ్ధం ౪౧ వచ్చెను. యిరా
సి నిల్పి మూరకు వచ్చిన పిడెలు ౧౮౮। = పాలు గా నంకా
ను వచ్చిన మూరకు ౩ వి ముళ్లు ౧౫ గజంకు వచ్చింది.
యీ క్రమంగా వెబ్బు చూసుకోవలసినది.

నిరూపు ౪ ఖండెపు మూర్ల సూత్రం॥

[illegible]

ను నెన్ని రేఖలు కలుపుకొని గుణించుట వల్ల వచ్చును. మొదట
ము తీసి ఘాత మూలము పొందుమా ||
ఉదా: ౧౨ అంకెలు గల సంఖ్య వ ౨౦౦ వచ్చును. ఆ తుది
అంకెను ఎన్ని రేఖలు కలుపుకొని మొదలు గుణించి తుది
లో ౪ వ రేఖ వరకు ఉంచుట వాటి మొదటి రాసి వచ్చు
గుణించి వచ్చిన మూలము ౧౨౦౦౪.

ఖండ పూర్ణ కల సూత్రం ||

మూలము మూడు గూడ నరిమొదటి తేదుల ఖండములను
కలిపి అంకె ఖండములు పూరించి తుల పెంచి తుదను
దీని రెండింటి రాసి వచ్చిన ఆసి యొక్క నత్తము. దీని
భాగము నది మూడన ది భాగ నవచ్చును మూల పుదుచు ||

ఉండు కలనం.

మూలము మూడు వక ఖండ ము ఉండును. ఏలు వంటి ఖండం
తుల ౧౨ అంకె ౧౦ గుణించి వచ్చిన లబ్ధం ౧౨౦ వచ్చు
ను. ఉండు కొంతలంతు మొత్తం ఆ ఇట్టి గుణించి వచ్చిన లబ్ధం
౭౨౦ వచ్చును. ఆ రాశిని సగం ౩౬౦ చేసి ఉదా మొదటి
రాసిని కలుపుకొంటే ౧౦౫౦ అవి నిజమూలముండును.

ఉండ లబ్ధి సూత్రం-

	౧౨	
౫౦	ఖండ. మూ. ౬	౧౦
	౧౨	

ఉదా: ౧౨ అంకెలు ౧౦ గుణితం ౬౦
౧౨౦ వచ్చు ఆ గుణించి ౭౨౦ ది
సగం ౩౬౦ వేరసి నిజమూలము ౧౦౫౦
కలపాలి

ఖండాల సంకేతము.

మూలాల్లో ఉండుటకు ౧౦ విలు / మూ ౩ ౦ ఉండు కనిజ మూల్యం ౫౭౦.

౫		—౨ ౫	
ఎతుదు ౯లు—౨౪	౨ నిజమూళ్లు ౧౩౧౧౦	వతుమకిలు ౫౧౦	౧/౫ నిజమూళ్లు —౭౫౧

సతురంగపృగదులు ౯౪ శగటునవ వాటింటో సూత్రం

కుజంతాతా । ఉవమామాసా । కజాపృభం । గతీకతా ।
౧॥ గవాతెరె । తవితాతా । రసాభిజా । వతావిభో ॥ ౧॥ వు
రాసూటి । గజం సావం । తుభాజాజి । సతితుజో । వాసంతం
తె । సూజాజాతి । సభామాగం । వటుంబ్రారం ॥
౨॥ ౨॥ జపవారం మభాభారం । బాపంవరంతులాజనం
సస్యంసాసావాతాతుం బాసురావరాయా . గారవి॥ ౩॥
౩॥ వసురాజాతుబాకివా । నితీసాయా । రగాగయా ప్రరి
బాలా । రటాకూలం । ~~రవుభాపా రతాసు ... ।~~ వదా
~~వవినతాబావట । వారతాభ్య ...~~ । మవికల్యా సంత్వతా
రం రయిరాన । చతావాతా । సబాబారంమ: త్రప్ర ।
రేష్టుతాళరతిం . వితె । జ్యూయం యవారం రేష్టుమంభవెతే ।
రమాభాపా । మవగసా । ~~౫॥ క~~
౪ తరాగాయి । వరాసూపం । జలాచుభం । దశాదు .
గం । వమావరవి తాబావటు । వాసాసారా । వుతా
దివా ।
౧ చసావతి సుజావరారా । గజాతా . ని । రజాభ్య
మవెల్యా సంత్వతారందం । వసూరాత్రం ప్రభూవకా ।
౨ రగాకొతాబబూయాగం । రవెంవా . । చవావా
సభాబారంవసూ మూలే గురూ మూయి । ఘలారమ ॥

3 కేంద్రాకార మధ్యే త్రైరశ్మి | అష్టాశ్రతం భవేత్ | తర్హా
రాదినవ(ష్ట్రో)త్రం ఛిద్రాదినవాక్షరం|| పదార్థపంచమం
జ్యేష్ఠయం యకారం చేష్టమం భవేత్|| శ్రీరామచంద్ర పర
మాత్మనే నమః|| శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ||

ఛాయాగణితం.

౬౬ శ్రీకాంత నిర్మలాభరిత పాదపద్మ
ధృవస్థితిలయోపి ధ్యానవాతు
యద్భక్తి జ్ఞానత్రయపరా ప్రవర్తయాత్రాన్
సర్వజ్ఞ భూతేశ్వర మహేంద్ర నమామి భక్త్యా||

ఇందు సప్తమ భాగ గణితంబు చెప్పిన తదనంతరంబ అష్టమ ఛాయా గణితంబు చెప్పుడు. నది యెట్లనిన||

టీకా సూత్రము ||

ఉత్తర స్యామ ద్వేస విని శంభా ఛాయా ప్రవేశ ప్రవిని గ్రీతి యెన్నా| వృత్తసత్రైం ప్రాగతు జా| పురాష్ట్ర ధ్వజస్తత్ర చపాంత్రరేఖా| లికతవృత్తవు ధృవం దా| శంకు ఛాయా| పూరాష్ట్ర వృత్తము లెమో పిన జతుర్థు| చెపరి వృత్తమం దు మోపినది తుర్య పడమర వృత్త ప్రమధ్యము నందులెం డు వృత్తాలు పుట్టింప గాను నడుము రెండు మత్స్యకరము తోను| ఆమత్స్యముంములవలంతినె| మత్స్యసూత్రము నాంపంగాను ప్రథమ వృత్తము లిసుపెంబిన చోట్లు ది క్షిణోత్తరాశాను||

గతిస్థితిదినాయుః సూత్రం॥

భాయాః శంకుభాధికనవమ తన్మిశ్రేణి భాయాః। విశేషదిగ్భి
శ్చ తీతం యాత్రై విభక్తైః శంఖు(ప్ర)శ. స్థితా। పాదినోర్భ్యస్తేత్తే॥
(త్రి)ఖండ(త్రి)నిష్ఠ॥

నియత శంఖుభాయ ర కలియు గూడిన ధ్రువ వ్యాభాయ
నాటికి। అంతదృశంత వుంది। అకర్ష ఉండు వృగంసాది
దిప్తకాలీ. దినం చేసి నియత శంఖు భాయ ౧౨ అపాల
భాసంగాను ఉష్టష్ట గతిస్థితి దినాంశ వచ్చును॥
ఉదహారణం॥
శంభాంర ష్టాంగు శంభాయ పూర్వాష్టాకె రవ యాంగుళా।
పారమ ధ్రువ వ్యాపాతి నాం। శగత సి తః॥ శంఖ భాయా వ
౬౦ గుము ధ్రువ వ్యా భాయల ౨ ౬యు సంభా యు సదినీ యుప్ర
టిం ని దినాంశ యుంతాయను॥ సంఖుకు కరకాశంఖు భా
యర నిర్ణ యంశక భాయలు ౧౨ యూ౨ పట్టు లు కలియు
గూడితేడం కని తే వు ధ్రువ వ్యా భాయలు ౨ పుంచిన ౧౮
లు వివిప్ర గుణించిన వి౩౬ దీనిం జేసిన వి శంఖు ౧౨
పాలుగో సంభాను లబ్ధ దినాంశ ౧౩౪ వు॥ (త్రై)ంయూ పంచ
వహావ। పూర్వాష్టాను పరావ్యాకె। సవ్యాంశ స
ప్తమ ధ్రువం వ్యా। దినాం వితా గతః॥ కొర్వ ౧౮ మధ్రువ
వ్యా భాయ లబ్ధ దినాంశ ౧౩। ౨౧ పూడన పార్శ్వ ౧౮
పాల భాయ ఆయన మ ధ్రువ వ్యా భాయ। ఆరవ పార్శ్వ
యుడు గాసం గానంగాను। విభిదినాంశ। సేంతవ తృనం
వసినిందు కరణ మే పాతభాయ పూడవపార్శ్వ ౧౮

శంఖుచ్ఛాయలు ౧౨ అని సమానచెదము । కాయంగాను
౩౬ శంఖుచ్ఛాయను పాదక్రాంతియనంగూడిన ౫౬ దినిచే
దివంద్రాంతి ర్న ఛాయలు ౭౬ ప్రత్నవెలగాన సమానఛే
దములౌ చెప్పదగు ౧౦౬ యందు మధ్యాహ్నంబృష్టిగానదు
౭౬ యవి - - - - నను ౭౩ యవియుతదేన మూటబో
యు ౫౧౧ దినంబునియుత శంఖుచ్ఛాయ ౧౨ పాలంగా
వంగానవచ్చిన లబ్ధం దినాంశ ౧౫౨౧ ఉదాహరణ।
దినాంశ సంత దిమానని ఘ్నం పంచ్చం శంఖుతా। శాఖ
దేభ వాశ్చైవ ఆవ౬ త్రికాల త్రయాతే యుష్ట్వా భవేల్లబ్ధసాం
శో ఘటికా నిబద్ధ। ఇష్టచ్ఛాయ దినాంశ హాస్య సంజ్ఞంచ
ష్టా ద్యానను ఛాలు గాన్న ఇష్ట దినాంశలై న ఘడియగా
తాను ఆదిఆ ఇష్ట ఘడియ క్రాంతాను। ఇష్ట ఘడియలు
౬ హా స్వస్తి బాలు గా వంగాను దినాంశ వచ్చును॥

సూత్రము॥

శంఖు గనే తం పాతి లా విని విని ఘ్నశ్చ త్రా దిన సాధ్య
జాతః। ఛాయాల్నిత శంఖు విభజిన తే లంబాయా
ఛేవిత్వా ఘ్నే గతే స్ఫీతస్వా। పోయన దినాంశగా నిఘ్నం
న్నదినాంశగా నివెచ్చురుని యునమడించ్చి దినంబునే
నియత శంఖు ౧౨ పాలుగాన్న యందు మధ్యాహ్నచ్ఛా
యగా డినియత శంఖు ౧౨ పాలుచ్చిన ను ఇష్టశం
ఖుచ్ఛాయాయంగుళాలు వచ్చును॥

దినపాదగతికి సూత్రము॥

మధ్యాహ్నచ్ఛాయాత్రినాళం వెంట ఛాయ శంఖుమ్పు। దద్భో

కై వృత్తం త్రిజ్య త్రిజ్యా। దినాంశ ౧౪ ఘటికాన్విత ఛా
యు ౩ లు.. శంఖుఛాయాంగుళాలు ౧౫ ఘటికాన్విత ఛాయ
లు ౩ కొలాను ఒనము నిలువ పాలి.క శంఖుఛాయాంగు
ళాలు యిన్ని అయెను. ఉండు కింగారవము।। దినాం
శ ౧౪ నిమిషి ౧౨ ౩ చినిందె కి నియత శంఖు ౧౨
పాలంగానంగా డు ౨౪ మిశ్రాన్విత ఛాయ అగుదినను
౨ నియత శంఖు ౧౨ వృంచినను లబ్ధ శంఖుఛాయాం
గుళాలు ౧౫।।

సూత్రము।।

శంఖుఛాయ దెలియు కు శంఖుపాద ఛాయ। పాంతర
ఖాము నిష్ప్రఛాయ తనే పోదయు శంఖు నేత ఛాయాంత
రవృత్తాంతరాళా।। ది పోదయము లెను నియత శం
ఖు ౧౨ వర్గ నదె పా సంఖ్యానే నియత శంఖువే పాం
త్రాంతను సంచించిన ను శంఖుఛాయ వచ్చును।।
।।వ్యు।। శంఖు పాద పరిమా ... నాంగుళాం
తరా। ష ష్టి ... సంఖ్యాన్విత శంఖుఛాయా ప్రమా
ణకం। శంఖు ప ... పాద వృత్తం గం
ఖుఛాయాంగుళాలు ౨౪ శంఖు పాతం నదుము ౯ ౬
ది పంపాదవృత్తం ఉన్న శంఖు న ... ఛాయ యంత నియ
ని సంఖ్య గరమాము। ... నియత
శంఖు ౧౨ వృద్ధి ... నియత శంఖుల పాలు నా
లుగా ... ౧౪। ... ౧౪ పిని శంఖు
పాతరము ... శంఖు ... పాలు ... లబ్ధ

ఛాయాంశుకాలు ౨౭.

ఉదాహరణం॥

శంఖుఛాయాంశుకాన్ని స్పష్టీదిపై సుబోధయటి। శంఖు
దీపాంతరబూ పాగరు తీతాంగ పరాంగనా॥ శంఖుఛా
యాంశుకాలు ౮ దీపోదయం ౬౦ లబ్ధశంఖు దీపాంతరం
౩౦ శంఖుఛాయ ౮ హెచ్చిస్తే యత శంఖు ౧౨ పా
లగా వచ్చిన లబ్ధశంఖు దీపాంతరాలం ౩౦ సూత్రం ౧౦
ప్రతి ఫ. శంఖు యంతర యిష్ట శంఖుఛాయా వ్యత్యాయా
పతి ద్విత్రం దడిష్టః శంఖు త్రనిభం। పవిష్టుందివిద
వాసుపాతె నచ సం ప్రతిబద్ధః॥ ప్రతి పరశంఖు నడుము
శంఖుఛాయ పాలగా ని ౧ కూడిని యంతె శంఖు హెచ్చిన
లబ్ధం దీపం పొడవు వచ్చును॥ శంఖుఛాయా త్రగుణితు
ష్టా। దివ్వోతం శంఖు దీపయోః వ్యత్రరాంశుకాన్ని
తి దివ్య నే చి సమి హన్ని యోః। శంఖుఛాయాంబుధిప
యోరం త్రపాతం ౨౦౦ లబ్ధది విశ్లేషిత ౧౨ శం
ఖుఛాయా ౨౭ శంఖు దీపాంతరాలం లండి నికివచ్చా౦
త్రియ త్రన్ని విభుగరణం॥ దీపం శంఖు నడుమయుం
డే సంబాలు గాని ౨౦౦ యుండు ౧ కూడి ౨౭ నియి
త శంఖు ౧౨ హెచ్చిన ౨౬౦ తిండి ఛేదా సంబాలు
గాన్ని లబ్ధ దీపఛాయ ౧౧౨ ॥౨౦॥ పరత్రోజనాత్ర
ష్టాగతా స్తైతె నశిధివం, యస్తై త సమ... స్వయాజనా
నితెనిద్ధతః। స్తైలాద్ది దీపం వ్యత్యాం పంచ్యాంతి బ్రహ్మ
సాః। తస్యస్తైలస్య త్రోతమా... వీతె పధ్ధతియః।

ప్రియశ్శైలయోజనాని రశ్శైవిదయం యోజనానిగంత
స్సేఫు న. శ్శైల మధ్యే యోజన నాని రాయోజనాలుగాను వు
రత్న కొండ పూర్ణ ఉండు మాదది పరిచెట్టిన వారలచూ
తుం. పంచకొండనిడి పట్టిన దానాను వచ్చిందిపెద్ద
కొండ పొడవు యంతోన్న యని ఉండరు వారికి తలు ౧. కొండ
నడుము ~~నడుము~~ లం పెంచ పూర్తిన తుమయు రాపీసంబా
లు గొంచ్చను ౧౦ | వఖలియూడ ౧౧ దినపించ కొండ
పొడవు ౧౦ దిసిపెంబిన లచ్ఛఘనశ్శైవిదయము ౧౧౦స్వ
ఛాయచత్రనిచెప్పనలక్ష్మచ్ఛాయ ఘనసప్తఛరావా తస్యైతే
వృక్ష స్వపాద సమస్త ప్రశస్య చ్ఛాయా యాం శరవనాతమ
న సప్ర | తచ్ఛాయం జెప్పి వృక్షచ్ఛాయ పాలు గాని పురుష
పు మాశాంైన యి డించి లచ్ఛివృక్షములు పొడవు కంఠ
ఒను వృక్షము పొడవు | ౨ ౪ ౦ ఉండ పాలు గాని పురుషచ్ఛా
యంబాలు గానీ౦న లచ్ఛవృక్షచ్ఛాయ వచ్చును || ఆ ఛ్ఛా
య చతుర్థ వా దా వృక్షచ్ఛాయాంబదంత [illegible] వా | వృక్షస్య
కొత్తనవే దాకవన్నచ్ఛాయా నకెక్క వైతే | ఆ చ్ఛాయ ర వృక్ష
ఛాయలు ౧ ౦ లచ్ఛవృక్షచ్ఛాయలు ౧౨౪ పునలచ్ఛా
యలు ౧౦౦ పురుషచ్ఛాయలు ౧౦౦ పురుషచ్ఛాయలు
ర ఉదయచ్ఛాయలు ౧౦౦ వృక్షం పొడవు యంత నన్నకర
రా వయ వృక్షచ్ఛాయ ౧౦౦ రీని పురుషచ్ఛాయ ర పాలు గాన
౪ దినం పురుషచ్ఛాయలు ర పెంచిన వృక్షచ్ఛాయలు
౧౦౦ ||

ఉదాహరణ :-

పునరబహూత్రం :-

~~గీద మోను మేడ మూద పాదంబులు వానినే నమోదిం~~
~~టవరుస బెంచి। పురుషపాద భాయ పొందుగా~~

గీద మాను మేడ మూద పాదంబులు
వానినే నమదించు వరుస బెంచి
పురుషపాద భాయ పొందుగా బాల్లన
వానివానికెలది భానలవెన్నె ॥

ఉందుకు తేటా ॥

గీదలూ వృత్తాలు మేరలు స్తంభాలు పొడుగు చెప్పు టందుకు 4 నీడ భాయలు ఒకే స్థి రెవికెండిమి ఉండు పెట్టు గుణించగా సిదొసి రెయ పుంచి రెయిన రెపుంటికె రెయ్ భాగ భాయలు పురుష భాయలందురు। రెవిఉ కొలచి పాటి చూత పాలుగోనగా వచ్చినవి పొడుగు జాన భాగోను। రెవి మూరకు రె రెడు తె ఖరను చూసుకుంటె మూళ్లు రెవును॥ ~~మానునీడకొల్చి మూ~~

మానునీడ కొల్చి మానుగా రచియించి
కొలుచు కొలది పాల కొలుచు బెంచి
కాబిచిన కొలతె బ్బగుర రుగా భాగించి
మానునీడ వచ్చు మా తకైత్రె ॥

తే ॥ ఇంచ్చ మానాల్ని నెపార నభిరించి
వానినే నమదించు వడిని బెంచి
పురుషపాద భాయ భానంతె బాల్లన
వానివానికెలది భానలవెన్నె ॥

సొంన్ని పారములైన రెంన్నియు రెట్టించి
వృత్త సంఖ్యయందు వాడిగలిగి
ఒంన్నాలుపది బెట్టియు లవ్వుగా బాల్కన
ఘుడియు ~~అగానవచ్చు~~ విఘడియలు గానవచ్చు॥

శ్రీ శారదాంబాయై నమః॥ భావ నామ సంవత్సర
తాతేన కేశు గసిద్ధరామ పరంపర పూర్వ ప్రతినుం
నకు . . . - - మానసు రెను వుంచి గంగంన
గణితములు ఆ తెల్పధర నైపో సుమనె సా॥ శ్రీరా
మాయ నమః॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ॥

4-2-1953

A. Vanisamma.